

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

**Význam mediální výchovy a metody její aplikace
na středních školách v Boskovicích**

Bakalářská práce

Autor: Kateřina Čeřovská

Vedoucí práce: Mgr. Patrik Hujdus

Olomouc 2015

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně. Všechny použité materiály, literatura a prameny jsou uvedeny v závěrečném seznamu použité literatury.

V Olomouci 24.5.2015

.....
podpis autorky bakalářské práce

Poděkování:

Děkuji Mgr. Patriku Hujdušovi za odborné vedení při zpracování bakalářské práce, poskytnutí cenných rad a metodických pokynů. Děkuji také pedagogům a studentům středních škol v Boskovicích za spolupráci při shromažďování podkladů pro tuto bakalářskou práci.

Obsah

ÚVOD.....	1
TEORETICKÁ ČÁST	2
1 Charakteristika médií	3
1.1 Vývoj mediálních prostředků.....	3
1.2 Význam a funkce médií	4
1.3 Druhy médií	5
1.3.1 Tištěná média	6
1.3.2 Rozhlas.....	7
1.3.3 Televize	7
1.3.4 Internet	8
2 Vliv médií na společnost.....	10
2.1 Regulace médií.....	11
2.2 Ekonomická podstata médií	12
2.3 Vliv médií na děti a mládež	13
2.4 Volný čas dětí a mládeže	14
2.5 Vliv internetu	15
2.6 Vliv televize.....	16
2.7 Psychologie adolescentů.....	17
3 Mediální výchova.....	19
3.1 Mediální gramotnost	19
3.2 Cíl mediální výchovy	20
3.3 Rámcový vzdělávací program.....	21
3.3.1 Mediální výchova pro gymnázia.....	23
3.3.2 Mediální výchova pro střední odborné vzdělávání	24
3.4 Výuka mediální výchovy	24
3.5 Odbornost výuky mediální výchovy	25
EMPIRICKÁ ČÁST	26
4 Vlastní šetření	27
4.1 Stanovení problému	27
4.2 Cíle empirické části.....	28
4.3 Stanovení hypotéz a otázek.....	29
4.4 Charakteristika výzkumného vzorku	30

4.5	Metodika šetření.....	31
4.6	Metodika výzkumu testem.....	31
4.6.1	Obsah testu.....	32
4.6.2	Vyhodnocení testu	33
4.6.3	Kuderův - Richardsonův vzorec	33
4.7	Metodika dotazníkového průzkumu	34
4.7.1	Validita dotazníku.....	34
4.7.2	Otázky dotazníku	35
4.7.3	Způsob vyhodnocení dotazníku	36
4.8	Metodika zpracování ŠVP	36
5	Vyhodnocení dat	37
5.1	Výsledky testu.....	37
5.2	Statistické výstupy testu.....	47
5.3	Výsledky dotazníku	49
5.3.1	Výstupy dotazníku - Pedagogická škola	49
5.3.2	Výstupy dotazníku - Gymnázium	50
5.3.3	Výstupy dotazníku - Střední škola	51
5.4	Výstupy z ŠVP	52
5.4.1	Výstup z ŠVP- Gymnázium.....	52
5.4.2	Výstup z ŠVP- Pedagogická škola.....	52
5.4.3	Výstup z ŠVP- Střední škola.....	53
5.5	Ověření hypotézy	54
6	Závěr empirické části a diskuze	59
7	Závěr.....	61
	Seznam grafů.....	62
	Seznam tabulek	62
	Seznam použité literatury.....	63
	Seznam internetových zdrojů.....	65
	Přílohy.....	68

ÚVOD

Žijeme v době, kdy se zásadním způsobem mění principy lidské komunikace. Příčinou je technologický pokrok posledních tří desetiletí v oblasti informačních technologií a miniaturizace komunikačních prostředků. Na počátku tohoto vývoje byla existence potřeby vyspělé části světového společenství po dostupných nástrojích, které by dokázaly po stránce designu a především obsahu zprostředkovat jedinci komunikaci s okolním světem nezávisle na vzdálenosti, společenském postavení nebo čase. Tedy potřeba vytvořit novou komunikační formu, které se dnes podle úhlu pohledu říká interaktivní prostředí, globální informační systém či nová média. Tato nová média mají stále větší a významnější vliv na lidskou společnost. Ovlivňují ve stále větší míře schémata lidského uvažování a chování tam, kde to ještě zcela nedávno nebylo možné. Současné jsou mladí lidé ovlivňováni médii tradičními, která pozvolna mění své formáty a stále tvoří významnou část mediálního prostoru. Zvláště u mladých lidí klade stoupající vliv médií zvýšené nároky na úlohu rodiny a školy při zvládnutí nových problémů, které se v souvislosti s nástupem moderních technologií objevují. Zvláštní důraz je přitom kladen na včasné podchycení negativních důsledků jejich používání. Okolní prostředí mladého člověka má svou nezastupitelnou úlohu při jeho vstupu do mediálního světa. Má rovněž význam při tvorbě jeho hodnotových stupnic a obranných filtrů, kterými by měla každá nová přicházející informace procházet.

Tato bakalářská práce má za cíl charakterizovat základní druhy a funkce médií v lidské komunikaci. Shrnout klady a možná rizika mediálního prostředí s důrazem na dospívající mládež. Dále vyzdvihnout nutnost kvalitní mediální výchovy u mladých lidí, zejména potřebu dosažení jejich co nejvyšší mediální gramotnosti. Této problematice je věnována úvodní část práce. Praktická část má za cíl zjistit úroveň a formu výuky mediální výchovy na středních školách v Boskovicích. Na základě metodicky zvoleného postupu zjistit u studentů těchto vybraných škol úroveň jejich mediální gramotnosti či schopnosti pohybovat se v mediálním prostředí. U pedagogů těchto středních škol provést průzkum jejich hodnocení mediální výchovy jako předmětu s důrazem na jeho další směřování. Na základě výsledků šetření určit příčiny rozdílů ve výsledcích mezi sledovanými školami. Dále stanovit, která forma výuky je z hlediska výsledků nejvhodnější. Práce má rovněž ambici nastínit alespoň dílčí možnosti řešení problémů, které jsou s prosazováním výuky mediální výchovy spjaty.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Charakteristika médií

Podstata médií je založena na mediální komunikaci. Tato zastřešuje všechny sociálně komunikační procesy, jichž se média účastní. Média samotná se tak dostávají stále více do jádra současných kulturních, sociálních, politických a ekonomických kontextů ve společenském dění. Tyto kontexty chování médií ovlivňují a současně jsou jimi ovlivňovány. Média sama jako instituce a ekonomické subjekty jsou tedy součástí vývojových trendů spjatých především s celosvětovou globalizací společnosti.¹

1.1 Vývoj mediálních prostředků

Média přinášejí v oblasti lidské komunikace ještě v nedávné době zcela netušené možnosti. Hovoříme o zespolečenštění mezilidské komunikace, kdy je prostřednictvím médií možné ve velmi krátkém časovém úseku oslovovat neomezené množství lidí. Navíc je to možné hned několika druhy technologií, které se spolu navzájem doplňují či podporují. V závislosti na dosaženém stupni lidského poznání se odborníci již v minulosti snažili rozčlenit lidskou komunikaci do hlavních vývojových období.²

Po základních etapách lidské komunikace, které spočívaly v ručním psaném projevu a následně v používání knihtisku, byla třetí etapa založena na objevu elektřiny. Na jejím základě došlo ke vzniku telefonu, telegrafu a dalších s elektřinou souvisejících technologií. Masová komunikace je svými počátky ukotvena v 19. a v první polovině 20. století. Tento proces byl podmíněn dostatečným zprostředkováním novinových výtisků veřejnosti a dále šířením vlivu rozhlasu, filmu a televize ve čtvrté etapě. Současnost je pátou etapou vývoje, označovanou jako epocha počítačů, kdy jsou propojována jednotlivá média za použití digitalizace. Sjednocujícím prvkem všech období je skutečnost, že nedochází k nahrazování jedné epochy druhou beze zbytku. Pouze dochází k procesu, kdy se komunikační možnosti člověka s každou novou epochou rozšiřují a získávají tak kumulativní charakter. Z předchozích epoch se uchovávají komunikační návyky a také dovednosti, které jsou pro člověka nenahraditelné.³

¹ Srov. JIRÁK, J., KOPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. 2003, s. 12.

² Srov. BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B. *Dějiny českých médií*. 2011, s. 24-25.

³ Srov. SAK, P., a kol. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. 2007, s. 22.

1.2 Význam a funkce médií

Média plní funkci společenské instituce. Mají s obecnou společností totožný prostor pro svou existenci a od této společnosti se k nim vztahují očekávání při plnění veřejných funkcí. Média v těchto funkcích zajišťují, aby se všichni členové společnosti dovídali poznatky o okolním světě, který leží mimo jejich bezprostřední zkušenost. Tuto společenskou funkci zprostředkovává žurnalistika. Ovlivňuje představu veřejnosti o tom, co je důležité, určuje význam událostí a tyto také interpretuje. Funkce médií tedy vycházejí z hlavních funkcí komunikace ve společnosti získáváním a předáváním poznatků o stavu společenského prostředí.⁴

Média svým obecným působením především poskytují informace a usnadňují jejich přemístování. Informace také ukládají, uchovávají a udržují tím kontinuitu kulturního dědictví společnosti. Zprostředkovávají vzdělání a podílí se na výchově mládeže. Svým působením socializují jedince i celé sociální skupiny. Média také integrují a homogenizují společnost vytvářením mainstreamů, tedy hlavních kulturních proudů. Jejich vliv je umocňován vymezováním a artikulací společenských měřítek, která lidé přebírají za svá. V neposlední řadě se média podílí na hospodářských výsledcích společnosti a nabízí pracovní uplatnění.⁵

Funkce médií se projevují jako činnost určitého zaměření a významu. Informační funkce spočívá v poskytování informací, dat a zpráv adresátům. Média se v tomto rámci podílí na reprezentaci duchovních hodnot a zprostředkování poznání. Kultivují osobnosti adresátů, uchovávají dalším generacím obrazy světa a doby. Komunikativní funkce spočívá v samotné možnosti spojení uživatelů a v přenosu sdělení. Umožňuje zprostředkování zkušeností a názorů mezi jednotlivci i skupinami osob. Způsobuje také podněcování fantazie a imaginace. Formativní funkce zahrnuje utváření názorů a postojů adresátů k okolnímu světu. Má vliv na vývoj, kultivaci či výchovu jedince. Rekreativní funkce zprostředkuje navozování duševní rovnováhy adresátů, odpočinek a zábavu. Tato funkce je z hlediska vlivu na mládež nejvíce diskutovaná.⁶

Postupně se tyto úlohy a funkce stávají pro stále více lidí nezastupitelnými. Zaměření některých provozovatelů médií je však podle zvoleného cílového příjemce omezeno pouze na zábavu. Nic jiného nežli vyplnění svého volného času zábavou příjemce

⁴ Srov. JIRÁK, J., KOPLOVÁ, B. *Média a společnost*. 2003, s. 58-59.

⁵ Srov. URBAN, L., DUBSKÝ, J., MURDZA, K. *Masová komunikace a veřejné mínění*. 2011, s. 50-52.

⁶ Srov. KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., et al. *Člověk - prostředí - výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. 2001, s. 64-66.

neočekává a poskytovatel se současně nevydává za šířitele vyšší vzdělanosti. Poskytovatel vědomě rezignuje na část mediálního prostoru, který se mu nabízí. Dochází tak k potlačení jedné funkce ve prospěch jiné s jasným marketinkovým záměrem. Takový stav je srozumitelný pro všechny strany. Problém v určení této funkce nastává, pokud někteří provozovatelé poskytují informace v podobě stylizovaných zábavních formátů. Nejsou zde stanoveny předvídatelné priority důležitosti a míra zkreslenosti informací je vysoká. Srovnání a rozbor takového internetového, tištěného či televizního zpravodajství mohou být vhodným základem pro potřeby pedagogické činnosti v této oblasti.⁷

1.3 Druhy médií

Protože termín médium je příliš široký, ve světě informací je používán pojem masmédiá či masová média. Českým ekvivalentem jsou hromadné sdělovací prostředky. Hlavní rozdělení médií je odbornou literaturou členěno na média chladná či horká podle intenzity působení na koncového uživatele a na média klasická či elektronická podle úrovně používané technologie. Chladná média jsou charakterizována jako média zaměřená pouze na přenos informací. Tato jsou zpravidla dobře uchovatelná a jsou orientována jednostranně na koncového příjemce. Příkladem takového média je telefon nebo televize ve smyslu svého původního poslání, tedy bez současných interaktivních funkcí. Naproti tomu horká média jsou založena na intenzivním působení na emoce příjemců a jsou zároveň velmi podmanivá. Dochází zde rovněž k interakci akusticko vizuálních dat. Typickým horkým médiem je film. Médiem klasickým je označován papír a knihtisk. K médiím elektronickým náleží internet, interaktivní televize, nosiče CD/DVD, tablety nebo mobilní telefony se svými multimediálními aplikacemi na bázi internetu. Zcela je zde provázáno hardwarové a softwarové vybavení. Základními médii z hlediska principu sdělení jsou tištěná média, rozhlas, televize a internet.⁸

⁷ Srov. URBAN, L., DUBSKÝ, J., MURDZA, K. *Masová komunikace a veřejné mínění*. 2011, s. 50-52

⁸ Tamtéž, s. 48-49.

1.3.1 Tištěná média

Tisk je prvním prostředkem masové komunikace, je médiem vizuálním. Tiskoviny mají svoje rozdělení podle periodicity, působnosti a vlastnictví. Základem pro určení tiskoviny je její periodicitu. Je určena tím, jak často titul vychází. Označení noviny či časopis může nést pouze tiskovina, která vychází alespoň dvakrát ročně. Noviny vychází jako deníky, časopisy vychází s periodicitou týdenní a delší. Druhým kritériem je dosah tiskovin podle okruhu předpokládaných uživatelů. Podle tohoto náhledu mohou mít charakter celostátní, regionální či lokální podle ambice, jak velkou oblast chtějí oslovovat. Podle vlastnictví jsou tiskoviny stejně jako ostatní média veřejnoprávní, nebo jsou majetkem fyzických a právnických osob.⁹

Po stránce aktuálnosti poskytovaných informací jsou deníky oproti rozhlasu, televizi či internetu ve výrazné nevýhodě. Při objasňování souvislostí mezi událostmi mají naopak tištěná média výhodu oproti elektronickým, spočívající ve schopnosti poskytnout čtenáři hlubší informace založené na jasné autorizaci. Ještě větší výhodu mají v rámci tištěných médií deníky oproti týdeníkům a ilustrovaným časopisům. Především velké listy se svým způsobem prezentace zpráv a počtem příloh stále více stávají denně vycházejícími týdeníky. Začaly se v nich uplatňovat velkoformátové fotografie, statistické přehledy, grafy, informační grafika a barevný formát tisku.¹⁰

Tendence, které se v poslední době v designu tištěných médií prosazují, mají několik hlavních cílů. Tiskový materiál především musí vzbudit čtenářovu pozornost, ulehčit čtenáři výběr z nabídky textů a připravit pro něho téma v hloubce zpracování odpovídající zaměření tiskoviny. Zásadním vývojem proto prochází technika zobrazení, která člení delší texty do několika samostatných částí. Čtenáři je tak nabízeno více možností, jak vstoupit do textu. Současně je tak vzbuzován dojem, že čtení je snadnější, přehlednější a nezabere mnoho času. Kromě moderní grafiky je zvláštní důraz kladen na zpracování titulku, který čtenáře přiměje k četbě dalšího textu. Titulky jsou podle mediálních odborníků ze strany čtenářů brány vážněji než samotné texty. Tištěná média tedy mají v současném mediálním světě své pevné a specifické místo, ovšem za předpokladu neustálých změn a reakcí na vývoj v mediálním světě.¹¹

⁹ Srov. PŘIBÁŇ, M., KRUTÁKOVÁ E. *Média, komunikace a společnost. Mediální výchova*. 2012, s. 9-14.

¹⁰ Srov. RUß - MOHL S., BAKIČOVÁ H. *Žurnalistika*. 2005, s. 133-135.

¹¹ Tamtéž, s. 136-138.

1.3.2 Rozhlas

Rozhlas byl prvním elektronickým médiem masové komunikace. Objevil se na počátku 20. let minulého století a první vysílání na našem území začalo v roce 1923. Nejprve rozhlas prodělal živelný rozvoj spojený s experimentováním, od 30. let se již stal skutečně masovým sdělovacím prostředkem. Tehdy také začal konkurovat tištěným médiím a objevena byla i jeho politická dimenze. Zejména totalitní státy v něm do nástupu televize nacházely účinný propagandistický nástroj.¹²

Rozhlas je svou podstatou auditivní médium, které se prosazovalo od 20. let minulého století. Umožňuje kvalitní a rychlé předávání informací poslechem mluveného slova či zvukového záznamu. Podstata úspěšnosti rozhlasu spočívá v jeho působení bez rozdílu na všechny sociální skupiny a v jeho dostupnosti. Také v rozhlase podléhají formy prezentace informací postupnému vývoji. Po letech, kdy byly rozhlasové stanice naplněny především hudbou, začíná být znovu objevováno mluvené slovo. Společenským tématům, jejich analýzám a hodnocením je tak věnován větší prostor. Příkladem tohoto procesu jsou zpravodajská rádia, která obohacují rozhlasovou nabídku a oslovují vybrané cílové skupiny. Přesto je rozhlas stále médiem, ve kterém dominuje především zábava, informace mají prostor jen v omezené formě a míře. V tom spočívá nejdůležitější rozdíl oproti tištěným médiím, zaměřeným především na zprostředkování informací. Kromě toho se rozhlas většinou poslouchá jako kulisa při jiných činnostech. Čas věnovaný poslechu rádia tedy není úměrný věnované pozornosti. Tato specifická okolnost rozhlasu zaručuje jeho nezastupitelné místo v mediálním světě.¹³

1.3.3 Televize

Televize po svém vzniku v padesátých letech minulého století navazovala na vysokou úroveň rozhlasové tvorby. V mnohém ohledu je jeho pokračovatelkou s tím, že zvuk se v tomto médiu spojil s obrazem. Televize je více než jiná média médiem masovým a sledování televizních programů vyplňuje značnou část volného času populace. Tento čas věnovaný televizi bývá odlišný podle variability televizního vysílání. Skládá se z pořadů, jejichž sledovanost vytváří různé divácké segmenty podle sociodemografických znaků. Svůj význam mají televizní pořady také v oblasti vzdělávání. Mezi ostatními formami

¹² Srov. KONČELÍK, J., VEČEŘA, P., ORSÁG, P. *Dějiny českých médií*. 2010. s. 56-57.

¹³ Srov. RUß - MOHL S., BAKIČOVÁ H. *Žurnalistika*. 2005, s. 141.

mediálního vzdělávání je přitom to televizní nejméně závislé na úrovni vzdělání již dosaženého a děje se formou specializovaných pořadů.¹⁴

Přes velkou nabídku televizních kanálů postupuje vytváření specializovaných programů pomalu. Televize je totiž nejvíce z médií vystavena diktátu sledovanosti, tedy změnám chování diváků. Především z tohoto důvodu vytlačují v televizi zábavné programy skutečnou žurnalistiku. Soukromé a veřejnoprávní televize se také z tohoto důvodu čím dál více přibližují svou skladbou programů. Vycházejí z předpokladu, že doba pozornosti televizního diváka je poměrně nízká a tak je analytické zpravodajství až na výjimky nahrazováno krátkými zprávami všeho druhu. Mnohem více než v jiných médiích hraje v televizi svou roli také působení moderátorů. Tito se stávají identifikátory programu. Moderátory je program ukotven, sledované je u nich vše včetně jejich řeči těla a velký význam zde má také obrazová dramaturgie.¹⁵

1.3.4 Internet

Internet je globální počítačová síť, propojující síť lokální a poskytující služby informačního charakteru. Umožňuje písemnou, audio i video komunikaci a přenos dat. Internetová síť se neustále vyvíjí a jejím podstatným znakem je skutečnost, že ji nikdo nevlastní a neřídí. Vznik internetu je datován rokem 1973, přičemž masové používání internetu umožnil nástup dokonalejších počítačových technologií v devadesátých letech minulého století. V České republice bylo provedeno první internetové připojení v roce 1990.¹⁶

V internetu se spojují klasická média a prolínají se v něm také formy prezentace, které z klasických médií vycházejí. Na internetu je možné sledovat filmy, televizi, číst elektronickou formu deníků či poslouchat rozhlas. Lze jej využívat pro přenos a ukládání dat, poskytuje pro uživatele interaktivní zdroj informací. Od základního způsobu přenosu dat, založeném na modemu a telefonní síti, směřuje poslední technický rozvoj k novým technologiím založeným na bezdrátovém a kabelovém připojení, tedy na zkvalitňování infrastruktury umožňující oboustranný přenos dat. Technická stránka je současně provázena soustavným rozvojem softwaru a jeho osvojováním uživateli.¹⁷

¹⁴ Srov. SAK, P., a kol. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. 2007, s. 140-143.

¹⁵ Srov. RUß - MOHL S., BAKIČOVÁ H. *Žurnalistika*. 2005, s. 142-144.

¹⁶ Srov. HORSKÁ B., LÁSKOVÁ A., PTÁČEK L. *Internet jako cesta pomoci*. 2010, s. 18-19.

¹⁷ Srov. SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. 2004, s. 132.

Neustálý přístup k zpravodajství, archivům, primárním či druhotným zdrojům zde není vyhrazen výhradně novinářům. Co mohli v minulých dobách publikovat pouze novináři, mohou si dnes ověřovat také lidé odlišných profesí či zájmů. Lze tak posuzovat hodnověrnost zdrojů, díky okamžitému přístupu k informacím provádět srovnání a rovněž vyvozovat vlastní závěry. Je možné usvědčit novináře z nepřesností či přímo ze lži, ale také se s jeho názorem ztotožnit. Záleží na úrovni mediální gramotnosti hodnotitele. Pokud je tato úroveň nízká, snáze hodnotitel může podlehnout polopravdám a lžím. V internetové žurnalistice je také možné libovolně propojovat textové a audiovizuální formy prezentace. Toto propojení se nazývá konvergence. Je umocněno doprovodnými odkazy a navzájem propojuje různé webové stránky. V jeden okamžik tak má uživatel k dispozici informace, které může vnímat v propojení obrazu, textu a zvuku a současně má k dispozici nabídku přístupů k informacím s podobným zaměřením. Vnímání informace se již neděje posloupně od názvu či úvodu zprávy k obsahu, nýbrž dochází k vnímání informací interaktivně.¹⁸

Internet se stal novým komunikačním prostředím, na jehož základě dochází také k sociální interakci. Prostřednictvím sociálních sítí lidé udržují novým způsobem vztahy s okolím a navazují vztahy nové. Tato sociální internetová interakce má jak svá pozitiva, tak negativa. Pomocí internetu je kontakt realizován snadněji, pro člověka odpadají obavy z toho, zda je spojení navazováno ve vhodnou chvíli. Internet rovněž umožňuje navazovat vztahy pro jednotlivce, kteří by za jiných okolností trpěli sociální izolací. Možnost udržování a navazování sociálních kontaktů mají rovněž lidé, kteří jsou při komunikaci s okolím omezeni tělesným postižením či geografickou odloučeností. Kvalita sociální interakce však často ustupuje kvantitě. Navazované vztahy se zpravidla stávají plošší či povrchnější. Škála nonverbální komunikace tak není dostatečně využívána a smyslové vnímání je redukováno na zrakové a sluchové. Pokud dochází mezi lidmi pouze k vytváření vztahu prostřednictvím internetové komunikace, soustředí se jednotlivci více na sebe a na své prožívání, než na potřeby protějšku.¹⁹

¹⁸ Srov. RUß - MOHL S., BAKIČOVÁ H. *Žurnalistika*. 2005, s. 144-146.

¹⁹ Srov. HORSKÁ B., LÁSKOVÁ A., PTÁČEK L. *Internet jako cesta pomoci*. 2010, s. 19-20.

2 Vliv médií na společnost

Média nastavují zrcadlo událostem probíhajícím ve společnosti. Vyjádřeno slovníkem novinářského etického kodexu musí jít o odraz vyvážený, objektivní a také nezaujatý. Současně je nutné si uvědomit, že činnost médií není nijak centrálně řízena. Není určeno, jakými tématy se budou zabývat vlastníci či správci mediálních subjektů. Média třídí vybrané informace podle důležitosti, kterou samy událostem přisuzují a na základě vlastní profesionální zkušenosti. Některé informace ve své produkci upřednostňují, jiné naopak upozadňují. V důsledku tohoto stavu má mediální produkce své společenské dopady. Média mohou působit jako nástroj integrace jedinců a skupin, čímž se z nich stává stabilizátor statu quo ve společnosti. Také se mohou stát nositeli společenských změn vzhledem ke své schopnosti oslovovat celou společnost.²⁰

Média jsou institucí natolik významnou a natolik provázanou s dalšími institucemi, že jejich podíl na stavu společnosti není možné zkoumat samostatně. Každý takový pokus je nutně zavádějící, neboť média vždy působí jako součást celkového kontextu a nelze určit jejich přesně vymezené přispění do společenského dění. Současně je nutné při hodnocení vlivu médií hovořit o jejich moci, neoddělitelné od moci kulturní.²¹

Média se významným způsobem podílí na formování projevů kultury dané společnosti, neboť dokážou nabízet totéž sdělení velkému počtu příjemců. Zajišťují jim sdílené zprostředkované zážitky a odtud pochází představa, že se média podílí na konstituování svébytného typu kulturních projevů, tedy na vzniku masové kultury. Mediální prostředky jsou tak schopny ovlivňovat intelektuální, estetické, zábavné či volnočasové aktivity příjemců. Média se tak stávají mocenským nástrojem, který umožňuje na základě vlastnických vztahů prosazování individuálních a skupinových zájmů. Díky této skutečnosti a své všudypřítomnosti média disponují nemalým potenciálem pro politickou a ekonomickou manipulaci. Média jsou rovněž nástrojem sociální kontroly, plní kontrolní a kritickou společenskou funkci předkládáním názorů a informací veřejnosti k rozpravě. Čím větší rezonance mediálního sdělení s názory veřejnosti se očekává, tím více roste také pravděpodobnost společenské diskuse.²²

²⁰ Srov. URBAN, L., DUBSKÝ, J., MURDZA, K. *Masová komunikace a veřejné mínění*. 2011, s. 53-54.

²¹ Srov. JIRÁK, J., KOPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. 2003, s. 151-152.

²² Srov. URBAN, L., DUBSKÝ, J., MURDZA, K. *Masová komunikace a veřejné mínění*. 2011, s. 55-58.

2.1 Regulace médií

Současná společnost má svůj základ v předpokladu, že člověk jako rozumný jedinec buduje svět podle rozumem prověřených pravd a na základě optimistické vize technické civilizace. Člověk se současně ocitá uvnitř regulujících a kontrolujících systémů vytvořených společnostmi, které pronikají do všech oblastí jeho života. Tyto systémy nabízejí člověku možnost ztotožnit se s nimi podle obecných vzorců chování. Nutí jedince, aby se řídil výlučně podle daných norem, což u něho postupně vede ke ztrátě schopnosti reflexe vlastních motivů a důvodů svého jednání. Mediální svět se tak vyvinul v uzavřený systém, který představuje iluzi reality. Výrazně mění a ovlivňuje také lidskou představivost a fantazii. Nabízí vlastní výklad okolního světa, který však bývá zjednodušující, zpravidla výběrový a zaměřený do šířky namísto hlubšího poznání.²³ Jednou z možností, aby vliv médií na společnost nepřesáhl žádoucí meze, jsou regulační opatření.

Základním problémem regulačních opatření je odlišení regulace médií od jejich přímého řízení. Každé přímé řízení politickou či jinou vnější mocí znamená konec svobody projevu a velmi brzy také konec svobody vůbec. Regulace má oproti tomu skromnější účel. Týká se vstupu do tohoto oboru činností a obsahu těchto činností. Vstupem je myšlena licenční a registrační politika či technické limity reagující na vývoj a možnosti trhu. Obsah tvoří zákazy a další limity nežádoucích obsahů, rovněž také záruky pro společensky potřebná sdělení. Popisované vnější faktory jsou ještě doplněny vnitřními korektivy, souhrnně nazývanými autoregulace, nebo také vnitřní regulace. Tato zahrnuje etické kodexy a další normy chování, přijímané dobrovolně na základě vlastní zodpovědnosti pracovníky médií nebo jejich organizačními strukturami. Jako všechny široce přijímané etické normy působí autoregulace preventivně, rychle a bez zatěžování státních orgánů či soudů. Dobře fungující autoregulace rovněž omezuje tendence ve společnosti k zesílení regulace vnější ze strany státu.²⁴

Oproti regulaci vnitřní je složitější regulace vnější, založená na legislativních úpravách. Tyto stanovují pravidla vlastnictví mediálních organizací a licenční podmínky médií s vysílaným signálem, přičemž je regulace přísnější u rozhlasového či televizního vysílání než u tiskovin. Právním přidělovat nebo odebrat licence soukromým médiím u nás disponuje Rada ČR pro rozhlasové a televizní vysílání. Média veřejných služeb kontroluje Rada Českého rozhlasu a Rada České televize. K právním aspektům žurnalistické práce se

²³ Srov. MOJDL, E. a kol. *Digitální věk a smysl výchovy*. 2004, s. 21.

²⁴ Srov. MUSIL, J. *Úvod do sociální a masové komunikace*. 2004, s. 39-42.

vztahují zejména tyto zákony:

- Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku
- Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání
- Zákon o svobodném přístupu k informacím
- Zákon o ochraně osobních údajů
- Zákon na ochranu osobních práv.²⁵

Regulace v médiích je komplikovaný problém. Na jedné straně stojí zájem společnosti chránit se před škodlivými důsledky některých obsahů v médiích. Na straně druhé stojí zájem společnosti na ochraně svobody projevu jako jedné ze záruk demokracie. Přitom teoreticky není svoboda projevu absolutní. Její projevy však nesmí vnucovat lidem cizí vůli či poškozovat společenský zájem. V praxi je ovšem velmi obtížné dosáhnout společenské shody v definici těchto postojů. Proti absolutizaci svobody médií stojí podstatný argument reagující na roli médií jako strážců demokracie. Spočívá v poznání, že svoboda projevu nebyla nikdy v minulosti zárukou proti nástupu jakékoliv diktatury a není zárukou ani proti současnému extremismu. Tyto síly se naopak pokaždé ospravedlňují svobodou projevu a absolutizaci svobody slova tak zneužívají. Východisko je do budoucna třeba hledat ve vyváženém vztahu obou přístupů bez podléhání účelovým okamžitým řešením.²⁶

2.2 Ekonomická podstata médií

V oblasti mediálního podnikání platí stanovená pravidla a profesní standardy. Tedy etické normy, kterými se musí zúčastnění řídit. Tyto normy vychází ze základního znaku demokratické společnosti, kterým je otevřený přístup k informacím. Média nemohou podléhat kritériím hodnocení známých z období, kdy jejich vliv nebyl výrazný, neprostupoval takovou měrou jako dnes celou společností. Média jsou komunikačním prostředkem velmi specifického druhu, s vlastní strukturou vývoje a vlastními pravidly fungování. Je však potřeba zdůraznit, že mají stanoven za svůj hlavní cíl snahu o vlastní ekonomické přežití a generování zisku. Ekonomický zájem je v jejich počínání vždy prvořadý. Ukazatele sledovanosti nebo počet přihlášení na webových stránkách jsou přímo

²⁵ Srov. MIČIENKA, M., JIRÁK J. *Základy mediální výchovy*. 2007, s. 108-110.

²⁶ Srov. MUSIL, J. *Úvod do sociální a masové komunikace*. 2004, s. 39-42.

úměrné obchodnímu úspěchu. Mediální produkce tedy vychází z potřeby ekonomického přežití a generování zisku. Ekonomický zájem je v jejich počínání vždy prvořadý. Ukazatele sledovanosti či počet přihlášení na webových stránkách jsou přímo úměrné obchodnímu úspěchu. Mediální produkce tedy vychází z potřeby ekonomického růstu nebo vytváření podmínek pro obchodní příležitosti, které jsou cestou k úspěchu. Odtud pramení různé mediální pojmy, jako je koláč sledovanosti, cílová skupina uživatelů nebo podíl na mediálním trhu.²⁷

Mediální podnikání se řídí stejnými ekonomickými zákonitostmi, jako jiná odvětví hospodářství. Ekonomický zájem majitelů a poskytovatelů mediálních produktů je však ve vysoké míře založen na propojení s reklamou. Tato tvoří významnou část mediálního prostředí, v němž se pohybujeme. Reklamní postupy přitom nejsou přímočaré. Mají sklon k idealizaci a zjednodušení. Vyvolávají v lidech nepřiměřená očekávání, je v nich obsažena vysoká míra manipulace a vytvářejí zdání dokonalého světa. Je proto důležité přijímat reklamu jako součást ekonomického a mediálního prostředí a současně si k ní budovat kritický odstup. Média a novináři jsou neoddelitelnou součástí moderní společnosti. V mediálním prostředí lze nalézt kvalitu s dlouhodobými cíli, dobře odvedené řemeslo, ale také snadno a rychle vydělané peníze. Pokud poukážeme na to, že média neposkytují kvalitní a různorodé informace, musíme vidět tento stav jako odraz směřování celé společnosti.²⁸

2.3 Vliv médií na děti a mládež

Kritika médií z hlediska jejich dopadu na výchovu mládeže spočívá především v poukazování na ohrožování postojů a chování mladých lidí. Většina mediálních produktů podle těchto kritik otupuje a deformuje jejich estetické cítění a vkus. Opakované působení těchto faktorů může vést k nárůstu arogance a agresivity. Poukazováno je rovněž na stále větší podíl médií při utváření stylizovaného obrazu světa, který je vzdálen světu reálnému a deformuje rozlišovací schopnosti zejména dospívajícího člověka.²⁹

²⁷ Srov. MIČIENKA, M., JIRÁK J. *Základy mediální výchovy*. 2007, s. 21-23.

²⁸ Tamtéž, s. 243-244.

²⁹ Srov. KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., et al. *Člověk - prostředí - výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. 2001, s. 70-71.

Média působí na jednotlivce v několika základních oblastech. Především mají vliv kognitivní. Jejich produkce nabízí podněty, které umožňují učení a získávání poznatků záměrně i nezáměrně. Média působí rovněž na postoje uživatelů. Mediálními obsahy jsou formovány a rozvíjeny jejich názory a postoje. V oblasti emocionálního působení vyvolávají média citové odezvy, jako jsou smutek, nostalgie, nuda, zuřivost či slast. Při dlouhodobém vystavení emocionálně vzrušivým podnětům se může vůči nim naopak dostavit znečitlivění. Významný vliv mohou mít média také na fyziologické reakce člověka. Jedná se o zvýšení krevního tlaku, zrychlené dýchání či uvolnění svalstva při emočních zážitcích. Behaviorální účinky médií jsou obsaženy ve vlivu na samotné chování jedince. Média mohou rovněž ovlivňovat spotřebitelské chování uživatelů, jejich komunikační návyky, chování k nejbližšímu okolí a častá je také nápodoba chování mediálních vzorů.³⁰

Zásadním problémem je posouzení vlivu médií na závažné kriminální či antisociální chování mladých lidí. Vážným důsledkem vlivu médií může být nárůst bezcitnosti a lhostejnosti vůči svému okolí, rezignace na stav věcí ve společnosti nebo primitivizace emočních vztahů v rodinných vztazích. Nadměrné sledování televize nebo počítačových programů rovněž mohou způsobovat především u dětí odchylky v utváření struktury a funkce mozku. Ztotožnění se s fiktivním hrdinou patří do jejich přirozené emoční výbavy. Na základě toho může docházet k omezení rozvoje verbálních schopností či fantazie a tvořivosti dítěte. Jako příklad pro srovnání je uváděno čtení prostého textu, které na rozdíl od pouhého sledování děje ponechává prostor pro fantazijní dotváření sdíleného.³¹

2.4 Volný čas dětí a mládeže

Volný čas dětí a mládeže představuje duchovní bohatství společnosti a její významnou systémovou charakteristiku. Jestliže má společnost zájem na kvalitním trávení volného času mladých lidí a vytváří v tomto směru vhodné podmínky, urychluje tím rozvoj jejich vlastností a také potlačuje rozvoj negativních sociálních rysů. Ve sféře využívání volného času se rozhoduje o rozvoji talentu jedince a naplnění jeho potřeb. Jednoduchý společenský a ekonomický kalkul hodnotí volný čas dětí a mládeže pouze jako zbytkovou,

³⁰ Srov. KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., et al. *Člověk - prostředí - výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. 2001, s. 64-66.

³¹ Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2006, s. 302-303.

nebo zbytnou oblast, podrobný pohled však uznává hlubší význam kvality trávení volného času. Tento volný čas má ve vztahu k jedinci především funkci relaxační, rekreační nebo rozvojovou, v němž si jedinec svobodně volí svou činnost. Způsob, jakým tráví většina dětí volný čas, se za poslední dvě desetiletí zcela změnil. Takzvaná internetová generace tráví tento čas převážně doma ve svých pokojích. Z jejich pohledu však nejsou sami. Sdílejí jen s ostatními společný prostor jiným způsobem.³²

Problém dětí trávících volný čas doma má širší souvislosti. Veřejný prostor se stává nejen méně bezpečným, ale mizí v něm tzv. území nikoho, které by lákalo k aktivitě mimo domov. Mizí zákoutí, opuštěné zahrady či proluky. Tento trend se nezastavil ani před životem na vesnicích. Obce jsou většinou dobře udržované, pro dětskou fantazii v nich však mnoho prostoru nezbyvá. Pokud děti tráví svůj volný čas doma, není pro ně z hlediska rodičů nutné vymýšlet zvláštní programy. Televize, počítač nebo chytré telefony poskytují zábavu, kterou děti neodmítnou a přitom jsou pod dohledem a bez zvláštních nároků. Tento stav přitom většinou nevyplývá z nezájmu rodičů o děti, ale ze současného životního stylu, kdy najít si volný čas na smysluplnou výchovu dětí bývá problém. Zvýšené nároky na rodiče tu však jsou. Tito v minulosti sledovali, s kým se jejich děti přátelí. Dnes je nutné, aby se zajímali o totéž, ale ve virtuálním prostředí. Což je úkol mnohem složitější. Mnozí rodiče zcela nerozumí novým technologiím a nevědí, jakým rizikům mohou být jejich děti vystaveny. Kontrola, čemu se děti věnují ve virtuálním světě, je proto v těchto případech obtížná.³³

2.5 Vliv internetu

Podstatnou část mediálního prostoru vyplňuje internet a jeho aplikace. Že nás internet formuje a ovlivňuje, nemusí být přitom hrozbou. Problémem je, že není s žádným médiem z minulosti srovnatelný. Žádná jiná technologie v takové míře zatím lidskou společnost nezestejnňovala a současně ji neovlivňovala ve všech jejích oblastech. Aplikace internetu a zejména sociální sítě mají svým posláním především usnadňovat komunikaci lidí a přístup k informacím. Tato úloha v oblasti zpřístupnění informací je nesporná. Přes všechny proklamace o společenské úloze internetu však dochází v jeho prostředí spíše k zmenšování prostoru pro smysluplné sdružování lidí. Pozornost se věnuje technickým prostředkům či možnostem více, nežli lidským potřebám. Zanedbatelné není také působení

³² Srov. SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. 2004, s. 59.

³³ Srov. SVOBODOVÁ, K. *Skleníkové děti*. Lidové noviny, příloha Relax. 2014, s. 1-2.

reklamy, prostupující sociální sítě a zvyšující vzestup závislosti na nich.³⁴

Narůstajícím problémem ve vztahu internetu a dětí je riziková komunikace v jeho rámci. Děti, které se pohybují na internetu, jsou ohroženy především dvěma riziky, kyberšikanou a kybergroomingem. Kyberšikanou je míněno šikanování jiné osoby s využitím internetu, mobilních telefonů či jiných informačních technologií. Formami tohoto šikanování je ztrapňování, obtěžování, zastrasování či přímo ohrožování, ubližování a vydírání. Prostřednictvím e-mailu, sms zpráv, v chatu nebo diskuzi jsou oběti pronásledovány opakovanými telefonáty či zprávami, jsou v internetovém prostředí pomlouvány, uráženy nebo zesměšňovány. Musí čelit videím, fotografiím či zvukovým záznamům, často upravovaným, které mají za cíl obět' poškodit. Při šíření kyberšikany pomáhá útočnickovi často publikum, které se však může časem změnit v agresora. Obět' se s útočником nesetkává přímo a není nikde chráněna před útokem. Anonymita útočníka ztěžuje jeho dopadení, rovněž častá necht' oběti svěřit se se svými problémy.³⁵

Kybergrooming označuje chování uživatelů internetu, které má v dítěti vyvolat falešnou důvěru a připravit ho na schůzku, jejímž cílem je nezletilou obět' pohlavně zneužít či obtěžovat. Na základě vzbuzení důvěry přes komunikaci na sociálních sítích, na základě snahy izolovat dítě od vlivu okolí a vybudovat emoční závislosti dítěte na svou osobu útočník směřuje k osobnímu setkání či alespoň k získání materiálů sexuální povahy. Každý takový zážitek dítěte je silný traumatizující zážitek ve všech oblastech psychického zdraví. Vyvolává v něm řadu trýznivých pocitů, které dítě není často schopno samo zvládnout. Následky se projevují v narušení vztahu k sobě samému, narušeny jsou i jeho vztahy k okolí.³⁶

2.6 Vliv televize

Děti jsou pokládány za skupinu, na niž mohou média snadno působit a jež se nechá lehce ovlivnit. Sledování televize proto patří mezi aktivity, kterým děti věnují významnou část svého volného času. Hlavním problémem je, že televize odvádí děti od jiných důležitých aktivit. Vliv televize však není jednoznačný. Televizní pořady rovněž nabízejí náměty ke hrám či vzdělávání a výběrem pořadů se u dětí rozvíjí kritické myšlení. Děti se zde mohou dozvídat řadu zajímavých poznatků, které jim pomáhají rozvíjet jejich znalosti.

³⁴ Srov. ŠPAČEK, J., *E-kolonizace lidstva*. Lidové noviny, příloha Orientace. 2013. s. 20-21.

³⁵ Srov. KREJČÍ, V. *Kyberšikana. Kybernetická šikana*. 2010, s. 3-8.

³⁶ Srov. HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech*. 2012, s. 52-56.

Televize jim rovněž zprostředkovává zfilmovaná literární díla. Současně je také potřeba vzít v úvahu, že děti se během sledování televize věnují různým dalším činnostem a nelze tak jednoznačně určit, že jsou pouhými pasívními diváky. Vliv televizních pořadů na psychiku a vývoj dítěte je tak nejednoznačný a spočívá především v míře jejich sledování, výběru a vhodnosti volby.³⁷

2.7 Psychologie adolescentů

Pro pochopení problematiky vlivu médií na dospívajícího člověka nelze opomenout psychologickou charakteristiku mladých lidí tohoto věku. Jedná se o věk zhruba od 15 do 20 let. Na rozdíl od pubertálního období se jedná o zpravidla klidnější období vývoje mladého člověka. Není to však období bezproblémové. Zahrnuje časový úsek, na jehož počátku mladistvý ukončuje základní školu a na jeho konci je již vyučen, ukončuje střední školu, nastupuje do zaměstnání či začíná studovat na vysoké škole. Mladý člověk začíná řešit složité a do této doby neznámé životní situace. Děťmi již tito mladí lidé být nechtějí, láká je využívat výsad dospělých. S dospělostí však mají rozporný vztah. Odpovědnost nechtějí přijmout v podobě, jak ji vidí u dospělých. Odmítají také většinou přejímat stereotypy jejich světa. Mladistvý se proto snaží oddalovat dobu, kdy bude muset tyto role přijmout. Existují však také názory, že v dnešním složitém světě je opatrný přístup mladistvých vlastně správný a příprava na svět dospělých si skutečně vyžaduje více času.³⁸

Hlavním prostředkem komunikace a výrazem životního stylu mladistvých se stal internet, který může významně ovlivňovat lidské rozhodování, chování, emoce či postoje. Existence internetu dala možnost vzniku virtuálního sociálního prostředí, ve kterém se mohou lidé potkávat a vyměňovat si informace. Tento virtuální svět je označován jako kyberprostor, který se otevírá vstupem do on-line prostředí a významně se liší od prostoru reálného. Mění se zde vnímání protějšků a také vnímání sama sebe. Nedostatek komunikace tváří v tvář a anonymita zúčastněných působí jako prostředek pro volnější projev jedince. Mladý člověk zde nachází prostor pro vlastní realizaci a vyjádření. Anonymita však v kyberprostoru může také sloužit k ventilaci nezákonných nebo nepřiměřených potřeb či k zneužívání druhých. Tyto možnosti jsou umocněny tzv. rovností statutu, podle které mají v kyberprostoru všichni stejnou možnost vyjádřit se bez ohledu na

³⁷ Srov. MIČIENKA, M., JIRÁK J. *Základy mediální výchovy*. 2007, s. 21-23, 43-44.

³⁸ Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2006, s. 142-152.

společenské postavení, rasu či vzdělání. Pohyb v kyberprostoru mění vnímání člověka ve vztahu názorů k okolnímu světu. Změněné vnímání je pro mnoho lidí atraktivní natolik, že může vést až ke vzniku závislostí. Při jejich vzniku záleží na připravenosti mladého člověka jim čelit.³⁹

V adolescenci jsou již senzomotorické a intelektové předpoklady člověka na vysoké úrovni. Tento je schopen dosahovat maximálních výkonů například v oblasti sportu, při zájmových činnostech či v učebních předmětech. Mnoho mladých však svého potenciálu dostatečně nevyužívá. Příčinou může být nedoceňování kultury a vzdělání v rodině, tlak okolí k průměrnosti nebo nedostatek vytrvalosti při plnění svých povinností. Úhrnem jsou důvodem nedostatečně rozvinuté volní vlastnosti a současně nedostatek pozitivních vzorů v okolí. Adolescenti si většinou snaží najít svou vlastní cestu, usilují zpravidla nezáviset již na rodičích a světě dospělých. Současně jsou mladiství velmi vnímaví a ovlivnitelní. Nebezpečí tkví v možném podléhání různým sektám a ideologiím. Důležité v tomto období je, aby změny ve vývoji člověka znali jeho nejbližší. Pokud okolí správně pochopí přicházející změny, přehodnotí uspořádání rodiny a také vlastní chování, dochází po období často bouřlivé puberty ke zklidnění vztahů rodičů a dětí.⁴⁰

Tělesné, psychické a sociální změny v období dospívání probíhají víceméně souběžně a přitom závisle na sobě. Je tedy pochopitelné, že u mnohých dospívajících existuje značná diskrepance mezi změnami somatickými, psychickými a sociálními. Důležitým faktorem je v tomto období emoční vývoj a socializace člověka. Do oblasti socializace patří uvolňování člověka z přílišné závislosti na rodičích na jedné straně a na druhé straně navazování diferencovanějších a významnějších vztahů k vrstevníkům obojího pohlaví. Tento proces osamostatňování a rozšiřování sociálních vztahů je základním vývojovým procesem dospívání začínajícím v dětství a pokračujícím až do období dospělosti. V tomto směru je právě sledované období adolescence klíčové.⁴¹

39 Srov. HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech*. 2012, s. 27-32.

40 Srov. ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. 2007, s. 236-237.

41 Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2006, s. 142-152.

3 Mediální výchova

V souladu s principy kurikulární politiky zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR, tzv. Bílé knize, se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních, státní a školní. Státní úroveň v tomto systému představují Národní program vzdělávání a Rámcové vzdělávací programy. Národní program vzdělávání vymezuje počáteční vzdělávání jako celek. RVP vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy. Školní úroveň pak představují školní vzdělávací programy, podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách.⁴²

3.1 Mediální gramotnost

Lidská společnost vstupuje do fáze, kterou lze označit jako informační věk. Aby člověk dokázal nakládat smysluplně s daty, která se k němu prostřednictvím médií šíří, je nezbytné osvojit si základy mediální gramotnosti. Informace poskytované médií jsou často vrstevnaté, nepřehledné a každá vytváří dojem absolutní důležitosti. Pro získání potřebné mediální gramotnosti je nutné osvojit si potřebný kritický odstup od médií a také současně dokázat maximálně využít jejich možnosti pro svou potřebu. Není žádoucí ignorovat nové informační technologie stejně jako na nich být zcela závislý. Mediální gramotnost lze označit za komplexní společenskou potřebu a tato vychází ze znalosti, jak média fungují a za jakým účelem. Náleží k ní rovněž povědomí o druzích médií, jejich propojování a vzájemném ovlivňování. Osvojení si mediální gramotnosti je zvláště důležitá u dětí, které jsou velmi vnímavé a také velice snadno ovlivnitelné. Jejich nesprávné návyky jsou u nich v budoucnu velice těžko odstranitelné. Při získávání mediální gramotnosti má pak zásadní úlohu vzdělání. O její úrovni rozhoduje stupeň ovládnutí jazyka, kvalita obecné komunikace v okolí dítěte a osvojení si sociálních oblastí vzdělávání. Specializovaným předmětem pro získávání mediální gramotnosti je mediální výchova.⁴³

⁴² *Národní ústav pro vzdělávání* [online], [cit. 2015-03-28].

⁴³ Srov. MIČIENKA, M., JIRÁK J. *Základy mediální výchovy*. 2007, s. 9-12.

3.2 Cíl mediální výchovy

V době budování současné informační společnosti je kvalitní vzdělávání oboru informačních a komunikačních technologií nezbytnou podmínkou úspěchu jednotlivce. Z oboru zpracování informací se stává významná ekonomická aktivita, dochází k přesunu zaměstnanosti nejen do oblasti práce s informacemi, ale do oblasti služeb obecně. Informační a komunikační technologie tedy pronikají do všech oborů. Je proto nezbytné promítnout požadavky na práci s komunikačními a informačními technologiemi do všech stupňů a oborů vzdělání. V březnu 2004 schválila vláda ČR strategický dokument v oblasti rozvoje informační společnosti, nazvaný Státní informační a komunikační politika. Je zde zdůrazněna nutnost rozvíjení mediální gramotnosti. Práce s hlavními prostředky informačních a komunikačních technologií připravuje mladé lidi na to, aby s nimi byli schopni pracovat a uměli je efektivně využívat v dalším životě.⁴⁴

Je nutné předpokládat, že všechny informace se k uživateli dostávají po určité úpravě a deformaci poskytovatele, tedy s nutným zkreslením. Jde o přirozený proces, kdy je každá událost interpretována odlišně, nežli se skutečně stala. Absolutně objektivního hodnocení proto nelze v oblasti přenosu obsahu informací dosáhnout. Tato odlišná interpretace však může být také záměrná. Informace bývá při své prezentaci rovněž zestručněná, vyříděná a podřízená určitému účelu. Potřebné je disponovat již určitou zkušeností, přirozeně vytvořeným hodnotovým filtrem a následně tak v co nejkratší době dokázat získanou informaci vyhodnotit. Zjistit, zda je pro příjemce zajímavá, zda je hodnověrná a jak je možné s ní dále nakládat. Rovněž je nutné předpokládat, že poskytovatel informace se snaží oslovovat vždy co největší skupinu příjemců, takzvanou cílovou skupinu lidí. Objasňování těchto souvislostí spolu s rozvíjením analytických schopností studentů je základním cílem mediální výchovy.⁴⁵

Někteří pedagogové upozorňují a dbají na spjatost mediální výchovy s výchovou uměleckou. S tímto náhledem souvisí širší zpřístupňování umění dětem a pomoc při orientaci dětí v uměleckém světě, tedy také v dílech multimediálních. Tento směr popírá názor, že umělecká díla jsou drahá a pracná. Odmítá také mínění, že umělecká tvorba musí být určena pouze vyvoleným a vysoce nadaným. K umělecké tvorbě by mělo mít přístup každé dítě a mělo by mít možnost rozvíjet svoje nadání bez ohledu na kvalitu jeho úrovně.

⁴⁴ *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání* [online], [cit. 2015-03-21].

⁴⁵ Srov. MIČIENKA, M., JIRÁK J. *Základy mediální výchovy*. 2007, s. 21-23.

Možným řešením problému je odbourávání stereotypů a zařazování mezioborových přesahů do umělecké výchovy. Smyslem této snahy je nevést děti na počátku jejich uměleckého projevu okamžitě ke specializaci v jednom uměleckém směru, ale podporovat u nich všechny umělecké sklony současně. Nebránit dětem v jejich přirozeném vývoji, ale poskytnout jim pouze potřebné zázemí. Součástí takového přístupu je také prohlubování znalostí dětí v oblasti umění. Dítě s uměleckým rozhledem má tak podle této úvahy rovněž větší rozhled společenský, tvořící součást jeho mediální gramotnosti.⁴⁶

3.3 Rámcový vzdělávací program

Do vzdělávání a výchovy v České republice byl na základě zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání zaveden systém více úrovní tvorby vzdělávacích programů. Na státní úrovni jsou zpracovávány Rámcové vzdělávací programy (RVP) pro jednotlivé obory vzdělání. Tyto programové dokumenty konkretizují stanovené obecné cíle vzdělávání, vymezují věcné oblasti vzdělávání a jejich obsahy. Charakterizují očekávané výsledky vzdělávání a stanovují rámce a pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů, včetně učebních plánů. Školy si následně vytvářejí na základě RVP své realizační programové dokumenty, školní vzdělávací programy.⁴⁷

Potřeba zavést do výchovně vzdělávacího systému a do kurikula mediální výchovu vyvstala v českém prostředí přibližně v polovině devadesátých let minulého století. Bylo zřejmé, že média mají zvyšující se vliv na školní mládež, že rychle vznikají a narůstají nebezpečí spojená s užíváním médií dětmi. Výzkumný ústav pedagogický tedy začlenil mediální výchovu do rámcových vzdělávacích programů jako průřezové téma. Mediální výchova v této podobě nepředstavuje samostatné vzdělávací obory, kterým byla vymezena pevná časová dotace v učebním plánu, ale prolíná proces vzdělávání a výchovy dětí napříč vzdělávacími obory.⁴⁸

V rámci integrace samostatného předmětu mediální výchovy do ostatních vzdělávacích oblastí se mediální výchova stala součástí Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy a gymnázia. Osvojování základních poznatků o médiích se zde děje dvěma základními postupy. Jedná se o receptivní a produktivní činnost. V rámci receptivní činnosti jde o to, naučit se na modelových zprávách či jiných mediálních

⁴⁶ Srov. MOJDL, E. a kol.. *Digitální věk a smysl výchovy*. 2004, s. 77-79.

⁴⁷ *Rámcové vzdělávací programy. Národní ústav pro vzdělávání*. [online], [cit. 2015-04-09].

⁴⁸ *Rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání*. [online], [cit. 2015-04-09].

produktech zvládnout základní vyhodnocení různých příkladů. V rámci těchto receptivních činností jde o to, naučit se na modelových zprávách či jiných mediálních produktech zvládnout základní vyhodnocení různých příkladů. Součástí těchto receptivních, tedy na přijímání zaměřených činností, může být například forma kritického čtení, srovnávání sdělovaných informací s realitou či schopnost vnímání autorů mediálních sdělení. Rovněž je u takové činnosti pozorována stavba mediálních sdělení, jejich vliv a fungování. Při produktivní činnosti jde o vedení dětí či studentů k samostatné práci, k vytváření vlastních informací a formátů, které by byly dále přes média šířeny. Tato činnost může být prováděna například formou práce v školních periodikách, přispíváním do nich, redigováním těchto příspěvků či prezentací školních médií před veřejností.⁴⁹

Pro srovnání koncepce mediální výchovy v ČR a v ostatních státech může být zajímavé porovnání se stavem v Německu. Zde mají výchovné směry více konceptů, které navazují na svůj historický vývoj či vznikají zcela nově v reakci na nové podmínky. Cíle jsou podmíněny několika společnými zásadními pojmy, které různé koncepty sjednocují. Jsou to pojmy chránit, informovat, rovněž znepokojovat, aktivovat a emancipovat či funkcionalizovat. Obsahem pojmu chránit je stanovovat určitá preventivní a zákonná omezení, která by zabraňovala ohrožování mládeže. Informováním je zde myšleno umožnění dobré orientace ve světě médií a následně vytváření schopnosti kritické analýzy sdělení. Aktivováním se rozumí snaha o vedení mladého člověka k aktivnímu vstupování do mediálního světa a tím k jeho ovlivňování v rámci svých možností. Emancipování je úzce spjato s aktivováním a rovněž předpokládá aktivní přístup k médiím. Recipient ovlivňuje podobu médií tím, že projevuje své názory a přetváří tak svou komunikaci s okolím. Posledním hlavním pojmem je funkcionalizace. Spočívá v postupných změnách chování, postojů a vědomí recipienta prostřednictvím médií.⁵⁰

⁴⁹ Srov. MIČIENKA, M., JIRÁK J. *Základy mediální výchovy*. 2007, s. 11-12.

⁵⁰ Srov. HÜTHER, J., SCHORB, B. *Grundbegriffe Medienpädagogik*. 2005, s. 268-270.

3.3.1 Mediální výchova pro gymnázia

Mediální výchova pro gymnázia vycházející z RVP vede studenty k schopnosti čelit možným rizikům. Tato souvisí s dalšími vzdělávacími obory zejména humanitního, sociálně vědního či psychologického charakteru. Poskytuje studentům základní obraz současného vývoje mediální produkce. Dále doplňuje znalosti studentů v oblasti fungování rozhodovacích procesů v politické komunikaci, v oblasti teorie moci a také demokratické kontroly či úlohy veřejného mínění ve společnosti. Tyto oblasti jsou zahrnuty v rámci oboru Občanský a společenskovědní základ. V oboru Český jazyk a literatura se mediální výchova zabývá doprovodnými významy, stereotypy, mýty, kulturami či rolí uměleckého projevu. Patří sem rovněž kritické čtení textů. V oboru Dějepis hledá mediální výchova souvislosti mezi vývojem médií a vývojem moderní společnosti. Zabývá se vznikem veřejné sféry, občanskou společností a institucemi. Hlavní pozornost je věnována úloze médií ve vypjatých okamžicích našich dějin. Patří sem však také dějiny technických mediálních prostředků.⁵¹

V rámci gymnázia je mediální výchova utříděna do čtyř tematických okruhů. Okruh Média a mediální produkce poskytuje informace o vývoji médií, vnějších vlivech na chování médií a jejich sdělení, věnují se rozborům aktuálních zpravodajských zpráv a také vztahům mezi produkty a realitou. Druhým okruhem jsou Uživatelé, kde je pozornost zaměřena na veřejnost, cílové skupiny, sledovanost, průzkumy a rozборы návyků při využívání mediálních produktů. Okruh Účinky mediální produkce a vliv médií zkoumá vliv na každodenní život člověka, řeší kontext kulturní a celospolečenský. Posledním okruhem je Role médií v moderních dějinách. Zkoumá současné postavení člověka v tradiční a moderní společnosti, aspekty svobody projevu či problematiku masové společnosti. Zabývá se také rolí médií v dějinách a úlohou komunikace ve společnosti. RVP uvádí pro gymnázia přínosy k rozvoji osobnosti studentů. Tyto přínosy je možné ztotožnit také s přínosy pro střední odborné školy. Jsou rozděleny na dvě oblasti a jsou nazvány Oblast postojů a hodnot a Oblast vědomostí, dovedností a schopností.⁵²

⁵¹ *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia* [online], [cit. 2015-03-01].

⁵² Tamtéž [online], [cit. 2015-03-01].

3.3.2 Mediální výchova pro střední odborné vzdělávání

Pro obory středních odborných škol je mediální výchova zakomponována v RVP jako samostatné průřezové téma. Je zde součástí kurikulárních rámců, jako je rámec Jazykové vzdělávání, dále Společenskovědní vzdělávání a Vzdělávání pro zdraví. Zejména je však mediální výchova součástí průřezového tématu Občan v demokratické společnosti. Studenti by v rámci těchto programů měli být schopni získávat a kriticky hodnotit informace z různých mediálních zdrojů, měli by mít přehled o denních tiskovinách, struktuře knihovnictví, důležitá je také znalost fungování mediálního trhu. Vzdělávání v oblasti informačních a komunikačních technologií souhrnem poskytuje náhled na výhody, omezení a rizika spojená s užíváním výpočetní techniky. Studenti se učí vyhledávat vhodné informační zdroje a následně posuzují jejich validitu. Tato snaha pedagogů, jakož i tvůrců programů může být úspěšná pouze za předpokladu, že studenti budou čtenářsky gramotní a ke svému studiu budou vyhledávat různé informační zdroje. Na základě této gramotnosti budou studenti schopni mít potřebný kritický odstup vůči mediálnímu prostředí. Pro úspěšnost mediální výchovy je však klíčový aktivní přístup studentů k předmětu a jejich zájem o úroveň své mediální gramotnosti.⁵³

3.4 Výuka mediální výchovy

Mediální výchovu mohou školy realizovat jako samostatné téma výuky, jako projekt, nebo jako tematickou integraci do již existujících předmětů. Samotná výuka je vedena na principu dovednostním, který je založen na praktickém seznamování se s fungováním médií. Druhý přístup je založen na principu znalostním, kdy je stěžejní osvojení si základních poznatků o struktuře médií, jejich produkci či historickém vývoji. Zavedení výuky mediální výchovy do vzdělávacích programů středních škol však má svá některá omezení. Vyplynávají z podstaty zvoleného principu výuky a mají zásadní vliv na výslednou kvalitu a strukturu získaných znalostí. Za příčinu těchto omezení lze označit několik faktorů. Především je odborná literatura stále ještě odkázána na import literatury ze zahraničí a přestože se tento stav neustále zlepšuje, chybí zde dostatečné množství výstupů z empirických průzkumů a z jejich doložených zpracovaných výsledků. Zásadní je proto adekvátní výběr vhodné literatury ze strany pedagogů pro potřeby výuky.⁵⁴

⁵³ *Rámcový vzdělávací program pro odborné vzdělávání* [online], [cit. 2015-03-01].

⁵⁴ Srov. POSPÍŠIL, J., ZÁVODNÁ, J. S. *Media4u Magazine. Média v životě studentů*. 2010, s. 28.

3.5 Odbornost výuky mediální výchovy

V našem školském systému nepůsobí pedagogové s aprobací mediální výchovy. Tato je přitom zařazena do kurikulární reformy. Přesto vývoj na vysokých školách nesměruje k otevírání studijních oborů zaměřených na mediální výchovu v potřebném rozsahu. Vysoké školy nabízí pouze jednotlivé předměty, které mohou učitelům pomoci orientovat se v problematice. Bakalářská a magisterská studia umožňují studium společenskovedních disciplín, jako jsou sociologie, politologie a mediální studia na fakultách nepedagogického zaměření. Větší část iniciativy proto stále zůstává a spočívá v oblasti osobního přístupu a samostudia pedagogů. Zcela nevhodný je pak příklad nepoučených laiků, kteří byli k výuce přinuceni okolnostmi. Tito pedagogové mohou z neznalosti problematiky podávat studentům nepodložené či předsudečné představy mediálního světa. Rovněž u nich hrozí, že se vnitřně neidentifikují s tématem a ochromí před studenty význam předmětu do budoucna. Specifickou skupinou jsou odborníci z praxe, kteří se na mediální výuce mohou podílet. Jsou to například novináři či lidé s mediální zkušeností. Problémem v jejich případě může být v předávání zkušeností ze své praxe, které bývají stereotypní a málo objektivní. Obecně je výuka mediální výchovy v našich podmínkách stále na počátku. Jde o nový předmět, který si v českém školství ještě nevybudoval vlastní tradici. Přesto je kvalitativní vývoj mediální výchovy v českém školském systému nevyhnutelný.⁵⁵

⁵⁵ Srov. POSPÍŠIL, J., ZÁVODNÁ, J. S. *Media4u Magazine. Média v životě studentů*. 2010, s. 29.

EMPIRICKÁ ČÁST

4 Vlastní šetření

4.1 Stanovení problému

Pro zpracování empirické části bakalářské práce byly podnětem dlouhodobě zaznamenávané reakce rodičů dětí základních a středních škol v Boskovicích, kde autorka působí. Jednalo se o reakce rodičů k vzrůstající roli médií v životech jejich dětí, především protikladné názory na užívání internetu a sledování televize. Tyto názory se pohybovaly od návrhů úplného zákazu sdílení mediálního prostoru dětmi až po jeho téměř absolutní toleranci. Pouze malá část rodičů se však zajímala o to, jak jsou samotné děti připraveny pohybovat se ve světě médií a jakým způsobem jsou v tomto ohledu vzdělávány. Jaká je úroveň jejich mediální gramotnosti a co ji může ovlivňovat. Dostupných výsledků zjišťování mediální gramotnosti u nás není mnoho, což bylo rovněž důvodem tímto tématem se zabývat.

Dalším podnětem byl dvouletý projekt Mediální výchova na gymnáziích, který probíhal v letech 2009 až 2011. Realizován byl nevládními organizacemi Pardubického kraje ve spolupráci s tamními gymnázii a podporován byl Evropským sociálním fondem. Projekt vznikl za účelem vytvoření souboru metodických a informačních nástrojů podporujících výuku mediální výchovy. Zaměřen byl primárně na studenty gymnázií, kteří se v jeho průběhu zapojovali do akcí, které podporovaly jejich mediální gramotnost, znalosti dané problematiky a schopnost orientace v mediálním prostoru. Tvůrci projektu byli vedeni vzrůstající společenskou poptávkou po kvalitní výuce mediální výchovy. Výsledkem bylo zpracování metodiky pro výuku mediální výchovy.⁵⁶

Seznámení se s tímto projektem vedlo autorku této práce k úvaze, jaká je skutečná úroveň znalostí studentů studujících gymnázium v Boskovicích a zda jsou tyto znalosti odlišné od znalostí studentů ostatních středních škol v daném městě. Zjištění úrovně těchto znalostí a příčin případných rozdílů bylo rovněž hlavním cílem této práce.

Po stanovení cílů práce byla provedena pilotáž na středních školách v Boskovicích a rovněž byly prostudovány ŠVP těchto škol s cílem zjistit, zda je možné předpokládat vazby mezi rozdílnými způsoby výuky mediální výchovy a úrovní mediální gramotnosti studentů. Podle dotazů u vedení vybraných škol a podle dotazů u jejich pedagogů dosud nebylo podobně zaměřené šetření ještě na těchto školách realizováno. Návrh na zpracování

⁵⁶ Mediální a informační podpora mediální výchovy [online], [cit. 2015-05-01].

tématu se proto i z tohoto důvodu setkal s velkým zájmem. Při volbě tématu byla také zohledněna důležitá okolnost, že Boskovice jsou po stránce středního školství administrativně a geograficky středem spádové oblasti. Studenti z Boskovicka, kteří tvoří většinu oslovených studentů, prošli tedy stejnou zkušeností s mediální výchovou již na základních školách.

4.2 Cíle empirické části

Stanovení cílů vycházelo ze způsobů výuky mediální výchovy na vybraných středních školách, která má ve všech případech formu průřezového tématu integrováním mediální výchovy do vybraných či do všech předmětů. Mezi sledovanými školami byly pilotáží a studiem jejich Školních vzdělávacích programů zjištěny rozdíly, které úroveň znalostí studentů předmětu mediální výchovy mohly ovlivňovat.

Cíle bakalářské práce tedy byly stanoveny takovým způsobem, abychom na základě následného šetření mohli učinit závěry o úrovni mediální gramotnosti studentů středních škol v Boskovicích. Zda jsou dosažené výsledky a zjištění u těchto škol navzájem srovnatelné a v čem spočívají příčiny těchto rozdílů.

Hlavní výzkumná otázka

Můžeme pozorovat významný rozdíl mezi úrovní mediální gramotnosti studentů Gymnázia v Boskovicích, kde je mediální výchova vyučována pouze v několika určených předmětech a úrovní mediální gramotnosti studentů ostatních středních škol v Boskovicích, kde je mediální výchova integrována do všech vyučovacích předmětů?

Cíl výzkumu

Cílem je zjistit, zda můžeme pozorovat významný rozdíl mezi úrovní mediální gramotnosti studentů Gymnázia v Boskovicích, kde je mediální výchova vyučována pouze v několika určených předmětech a úrovní mediální gramotnosti studentů ostatních středních škol v Boskovicích, kde je mediální výchova integrována do všech vyučovacích předmětů.

Dílčí cíle šetření

- Zjistit, zda a jaké jsou rozdíly v podmínkách pro výuku mediální výchovy mezi středními školami v Boskovicích.
- Zjistit, jaká je úroveň výuky mediální výchovy na středních školách v Boskovicích.
- Zjistit, zda je mezi zjištěnými výsledky úrovně znalostí studentů statisticky významný rozdíl.
- Zjistit, zda studenti středních škol v Boskovicích rozumí obsahu mediálních sdělení.
- Zjistit, zda mají střední školy v Boskovicích pro výuku mediální výchovy dostatek kvalitní literatury.
- Zjistit, zda by byl pro výuku mediální výchovy na středních školách v Boskovicích vhodnější její status samostatného předmětu.
- Zjistit, jaký je přístup pedagogů na středních školách v Boskovicích k výuce mediální výchovy.

4.3 Stanovení hypotéz a otázek

Za účelem provedení šetření byla vytvořena hypotéza sledující hlavní cíle práce. Připuštění či nepřipuštění hypotézy umožnilo v závěrečném hodnocení vyslovit potřebné závěry o úrovni výuky mediální výchovy na středních školách v Boskovicích.

Věcná hypotéza

Mezi úrovní mediální gramotnosti studentů Gymnázia v Boskovicích, kde je mediální výchova vyučována pouze v několika určených předmětech a úrovní mediální gramotnosti studentů ostatních středních škol v Boskovicích, kde je mediální výchova integrována do všech vyučovacích předmětů, je významný rozdíl ve prospěch studentů gymnázia.

V rámci analýzy dat budeme odpovídat také na následující otázky:

- Jsou rozdíly v podmínkách pro výuku mediální výchovy mezi středními školami v Boskovicích?
- Byl by pro výuku mediální výchovy vhodnější její status samostatného předmětu?

- Jsou mezi středními školami v Boskovicích rozdíly v úrovni mediální gramotnosti studentů?
- Dosahují znalosti studentů vybraných středních škol v Boskovicích v oblasti mediální výchovy vysoké úrovně?
- Dochází na středních školách v Boskovicích ke zkvalitňování mediální výchovy?
- Mají střední školy pro výuku mediální výchovy dostatek kvalitní literatury?
- Rozumí studenti středních škol v Boskovicích obsahu mediálních sdělení?
- Je mezi zjištěnými výsledky úrovně znalostí studentů statisticky významný rozdíl?
- Chápeou studenti středních škol v Boskovicích význam svobody slova a cenzury?
- Jaká je podpora výuky mediální výchovy na středních školách v Boskovicích?

4.4 Charakteristika výzkumného vzorku

Pro provedení šetření byly vybrány tyto střední školy:

Střední pedagogická škola, Boskovice, Komenského 5

Adresa: Komenského 5, Boskovice, 680 01

IČO: 62073117

Gymnázium, Boskovice, Palackého náměstí 1

Adresa: Palackého náměstí 1, Boskovice, 680 01

IČO: 62073109

Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotnická a Střední škola, Boskovice, Hybešova 53

Adresa: Hybešova 53, Boskovice, 680 01

IČO: 62073516

Na těchto školách bylo osloveno vždy pět pedagogů, kteří vyučují v rámci svých předmětů mediální výchovu. Současně byli osloveni studenti tříd čtvrtých ročníků těchto škol. Jednalo se o studenty, kteří již absolvovali výuku mediální výchovy v nižších ročnících. Na Gymnáziu se zúčastnilo výzkumu celkem 68 studentů, na Pedagogické škole

77 studentů a na Střední škole 75 studentů. Zahájení šetření předcházelo jeho projednání s vedením škol a získání souhlasu pro oslovení pedagogů a studentů. Také získání souhlasu pro rozbor ŠVP.

4.5 Metodika šetření

Podstata metodiky této práce byla založena na třech způsobech šetření. Prvním způsobem bylo získání dat potřebných pro vyhodnocení úrovně znalostí studentů vybraných tříd středních škol v Boskovicích v oblasti mediální výchovy. Formou výzkumu byl zvolen test. Druhým způsobem bylo získání dat potřebných pro zjištění úrovně výuky mediální výchovy na vybraných středních školách v Boskovicích. Zde byla zvolena forma dotazníku, který byl určen pedagogickému sboru těchto škol. Třetím způsobem získání informací bylo studium ŠVP jednotlivých studijních oborů středních škol.

Test byl zvolen jako nástroj pro kvantitativně orientovaný pedagogický výzkum, ve kterém je řešena jedna, nebo i více spousouvějících otázek. Dotazník byl zvolen jako nástroj pro kvalitativně orientované šetření, jehož cílem je porozumění smyslu problému. Studium ŠVP jednotlivých středních škol bylo zvoleno jako hlavní zdroj podrobných informací o formách výuky mediální výchovy, struktuře vyučovacích předmětů a jejich časových dotacích.

4.6 Metodika výzkumu testem

První částí šetření bylo získat reprezentativní množství dat, která by bylo možné zpracovat ke zjištění úrovně znalostí studentů z předmětu mediální výchova na vybraných středních školách v Boskovicích. Jako nejvhodnější pro tato zjištění byl zvolen nestandardizovaný didaktický test úrovně, orientovaný na zjišťování znalostí zvládnutého učiva u dané skupiny osob a který je také možné využít na zhodnocení obecného přehledu studentů o předmětu. Test obsahoval uzavřené alternativní dichotomické otázky a také otevřené vyžadující stručnou odpověď. Zastoupena byla rovněž úloha přiřazovací s dvěma množinami otázek a odpovědí, které měly vzájemnou vazbu. Cílem testu bylo zjistit, jakou úroveň znalostí mají studenti vybraných škol v oblasti mediálního vzdělávání a jaký mají studenti přehled o probíraném učivu. Souhrnně jaká je jejich úroveň vědomostí, které by na základě daného stupně výuky měli mít.

Výzkum probíhal od září do listopadu roku 2014. Studentům jednotlivých škol byl vždy vysvětlen účel testu a význam výzkumu v oblasti mediální výchovy. Na vyplnění testu měli studenti limit čtyřiceti minut. Každá otázka byla ohodnocena jedním bodem, přičemž všechny otázky měly stejný stupeň obtížnosti.

Všichni studenti měli totožné podmínky ke zpracování testu a stejná zadání včetně stejného časového intervalu ke zpracování. Rovněž byl u všech skupin zajištěn pedagogický dozor. Všechny výsledky pro vzájemné srovnání výsledků znalostí studentů středních škol a pro celkový výstup této práce byly odvozeny od dat získaných zpracováním testů v rámci Kuderova - Richardsonova vzorce. Pro získání těchto dat bylo nutné provést výpočty ve dvou krocích. Nejprve zpracovat tabulku pro stanovení aritmetického průměru a směrodatné odchylky, poté zpracovat tabulku pro stanovení koeficientu obtížnosti a koeficientu reliability. Zpracování těchto výpočtů je součástí příloh.

4.6.1 Obsah testu

Jednotlivé otázky testu byly zvoleny podle Cvičebnice mediální výchovy.⁵⁷ Tato přímo navazuje na Učebnici mediální výchovy a je zároveň s metodikou pro pedagogy středních škol základem výuky. Otázky byly zvoleny podle tematických okruhů tak, aby vystihovaly hlavní oblasti a cíle mediální výchovy.

Okruhy otázek testu:

A /Otázky zaměřené na obecnou a masovou komunikaci

B/ Otázky zaměřené na žurnalistiku

C/ Otázky zaměřené na média a jejich fungování

D/ Otázky zaměřené na bezpečnost na internetu

E/ Otázky zaměřené na cenzuru a svobodu slova

⁵⁷ Srov. POSPÍŠIL, J., ZÁVODNÁ L.S. *Mediální výchova. Cvičebnice*. 2010, s. 7-48.

4.6.2 Vyhodnocení testu

Jako základní vlastnost testu bylo stanoveno zjištění jeho obtížnosti. Hodnota obtížnosti udává procento testovaných v souboru, kteří v testu uspěli v závislosti na stanovených kritériích. Poskytuje také podklady pro následnou komparaci. Analýza vlastností testu jako celku sloužila k exaktnímu zjištění stupně jeho reliability. Pro stanovení této reliability byl zvolen Kuderův - Richardsonův vzorec. Tento model výpočtu koeficientu reliability byl zvolen pro didaktický test úrovně, složený z obsahově homogenních úloh. Snahou bylo, aby měl test dobrou reliabilitu, tedy aby poskytoval spolehlivé, jasné a přesné výsledky. Aby při opakování testování za stejných podmínek bylo u respondentů dosaženo přibližně stejných výsledků. Přesnost provedení testu především souvisela s kritérii, počtem úloh v testu a četností chyb při testování. Samotný koeficient reliability nabývá hodnoty od 0 k 1. Čím více se blíží k hodnotě 1, tím je test spolehlivější. Pro větší transparentnost jsou uvedeny vzorce a výpočty v kapitole Výsledky společně se zjištěnými daty.⁵⁸

4.6.3 Kuderův - Richardsonův vzorec

Výpočet koeficientu reliability se provádí pomocí Kuderova - Richardsonova vzorce:

$$r_{kr} = (k / K - 1) \cdot [1 - (\sum pq / s^2)]$$

k = počet úloh v testu

p = podíl studentů ve vzorku, kteří řešili úlohu správně

q = 1-p

s = směrodatná odchylka pro celkové výsledky studentů v testu

r_{kr} = koeficient reliability

n = celkový počet studentů

n_s = počet studentů, kteří řešili úlohu správně

$$p = n_s / n \quad ^{59}$$

⁵⁸ Srov. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 2007, s. 194-200.

⁵⁹ Tamtéž, s. 199 – 200.

4.7 Metodika dotazníkového průzkumu

Druhou částí šetření byl průzkum zaměřený na sběr informací od zástupců pedagogického sboru vybraných středních škol, kteří v rámci svých předmětů mediální výchovu vyučují a kteří se mohou vyjadřovat k její úrovni. Účelem bylo zjistit současné názory pedagogů na způsob výuky mediální výchovy na jejich školách a jejich profesní postoje k tomuto předmětu. Průzkum proběhl v říjnu roku 2014. Dotazník byl zadán na každé střední škole pěti pedagogům. Otázky byly formulovány tak, aby bylo na základě zjištěných informací možné provést mezi školami porovnání. Jako nástroj pro získání informací byl zvolen dotazník, soustava předem připravených a formulovaných otázek, na které každý respondent odpovídal písemně. Dotazník byl zvolen především pro svou jasnost a srozumitelnost. Otázky byly rovněž stanoveny tak, aby neposkytovaly dvojí či vícenásobný výklad. Důraz byl kladen také na to, aby otázky nebyly sugestivní, manipulativní, nebo příliš obsáhlé. Důvodem byla snaha o získání objektivních, kvalifikovaných odpovědí. Pro vyplnění dotazníků bylo zvoleno jejich osobní předání pedagogům na půdě příslušných středních škol.

4.7.1 Validita dotazníku

Vlastnímu vyplnění dotazníku vždy předcházelo seznámení s jeho hlavním posláním a cílem. Pedagogové byli také srozuměni s celkovým zaměřením bakalářské práce. Pro průzkum byla zvolena anonymní forma dotazníku, která dává respondentům záruku, že sdělené informace nemohou být spojovány s jejich jménem. Díky osobní znalosti pedagogů byla také vyloučena možnost jejich nezodpovědného chování při vyplňování dotazníku. Při dotazníkovém šetření bylo důležité navázat náležitý kontakt s respondentem, odstranit případné nežádoucí napětí a také zjistit věrohodnost zjišťovaných údajů. Při průzkumu bylo nutné zohlednit, že odpovědi v dotazníku poskytují méně přesný materiál pro další vyhodnocení a následné zpracování, než je tomu u testu. Z tohoto důvodu byly v dotazníku voleny nepřímé, tzv. projektivní otázky, které sondovaly problematiku přes názory pedagogů jako celku. Samotná validita dotazníku spočívala ve zjištění, co bylo skutečným záměrem průzkumu a zda obsah dotazníku směřoval k získání dat, na jejichž základě bylo možné učinit kompetentní závěry.

4.7.2 Otázky dotazníku

Otázky v dotazníku byly formulovány v souladu se sledováním hlavních a dílčích cílů práce, rozvádějí také stanovené hlavní otázky a otázek dílčí. Obsah otázek je vzájemně provázán, a výsledná zjištění tak svědčí o míře objektivity a odpovědnosti pedagogů při zpracování odpovědí.

Obsah dotazníku

- Jakou úlohu má podle Vás mít mediální výchova na středních školách? Otázka s cílem zjistit, jak pedagogové vnímají význam a důležitost mediální výchovy a co považují při její výuce za zásadní.
- Jak hodnotíte úroveň mediální výuky na škole, kde působíte? Otázka s cílem zjistit, jak je hodnocena úroveň mediální výchovy samotnými vyučujícími, zda odpovídá forma výuky jejich představám. Zjistit dále, jestli podle jejich názoru plní zvolená forma výuky své cíle.
- Jakým způsobem využíváte literaturu týkající se mediální výchovy? Otázka s cílem zjistit, do jaké míry se vyučující spoléhají na školní literaturu a zda je tato podle jejich názoru dostačující. Jestli sami sledují vývoj v této oblasti a využívají aktivně dostupné materiály ve svých hodinách.
- K jakému vývoji dochází v informovanosti studentů o daném tématu v posledních letech? Otázka s cílem zjistit, zda s rostoucí pozorností věnované mediální výchově ze strany středních škol dochází rovněž k vyšší informovanosti studentů v této oblasti.
- Jak jsou připraveny po stránce mediální výchovy děti přicházející ze ZŠ? Otázka s cílem zjistit, do jaké míry lze navázat na středních školách na znalosti z oblasti mediální výchovy, které již mají děti přicházející ze základních škol.
- Zařazujete aktivně do svých předmětů prvky zabývající se médii a pokud ano, které? Otázka s cílem zjistit, zda vyučující aktivně přistupují k výuce mediální výchovy a zařazují do výuky vlastní postupy a příspěvky.

- Bude potřeba kvalitní výuky mediální výchovy v budoucnu stoupat a proč? Otázka s cílem zjistit, jaký je názor pedagogů na další směřování mediální výchovy a jaká bude v budoucnu společenská poptávka po tomto předmětu.

- Přinesl by některé výhody statut mediální výchovy jako samostatného předmětu?

Otázka s cílem zjistit, zda je podle pedagogů vyhovující pro výuku mediální výchovy její současná forma, nebo jestli by na základě svých zkušeností upřednostnili pro mediální výchovu její status samostatného předmětu.

- Jak hodnotíte dostupnost kvalitní literatury k tomuto tématu? Otázka s cílem zjistit, zda je podle názoru pedagogů na trhu dostačující nabídka kvalitní odborné literatury z oblasti mediální výchovy.

4.7.3 Způsob vyhodnocení dotazníku

Vyplněné dotazníky bylo třeba nejdříve vyhodnotit z hlediska jejich korektnosti. V rámci potvrzení korektnosti bylo zjištěno, zda byly dotazníky vyplněné nesprávně či neúplně. Dále byly porovnány výsledky respondentů téže střední školy. Důraz byl kladen na shody v odpovědích a také jejich difERENCE. Další porovnání bylo provedeno mezi všemi třemi středními školami. Využití klasických statistických metod zde nebylo možné, protože počty respondentů nemohly být dostatečně reprezentativní. Hlavní hodnotou při porovnávání odpovědí byla tedy skutečnost, jak dalece se zjištěná data rozptylovala, jakou měla variabilitu.⁶⁰

4.8 Metodika zpracování ŠVP

ŠVP jednotlivých středních škol byly prostudovány přímo na jejich půdě, dotazy k nim byly směřovány na odpovědné pedagogy. Pozornost byla věnována především stanovené formě výuky mediální výuky. Dále předmětům, ve kterých je mediální výchova vyučována a časovým dotacím těchto předmětů. Výsledky a jejich srovnání poskytly potřebné informace pro zjištění příčin rozdílů mezi úrovní mediální gramotnosti studentů sledovaných škol.

⁶⁰ Srov. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 2007, s. 171.

5 Vyhodnocení dat

Vyhodnocení dat bylo provedeno na základě zvolených metodických postupů, odpovědi na dílčí otázky byly rozděleny podle toho, zda byly vztahovány k výzkumu formou testu či k průzkumu formou dotazníku. Statistické výstupy jsou součástí příloh.

5.1 Výsledky testu

A / Otázky zaměřené na obecnou a masovou komunikaci:

1/ Abychom mohli hovořit o procesu komunikace, musí být splněna jedna z následujících podmínek:

- a/ zajímavost komunikace
- b/ záměrnost komunikace
- c/ nezáměrnost komunikace
- d/ dostatečná rychlost komunikace

2/ Periodicita v masové komunikaci znamená

- a/ informace se k příjemci dostává zcela náhodně
- b/ informace se k příjemci dostává v určitých intervalech
- c/ informace bude přístupná širokému publiku
- d/ informace se k příjemci dostanou prostřednictvím médií

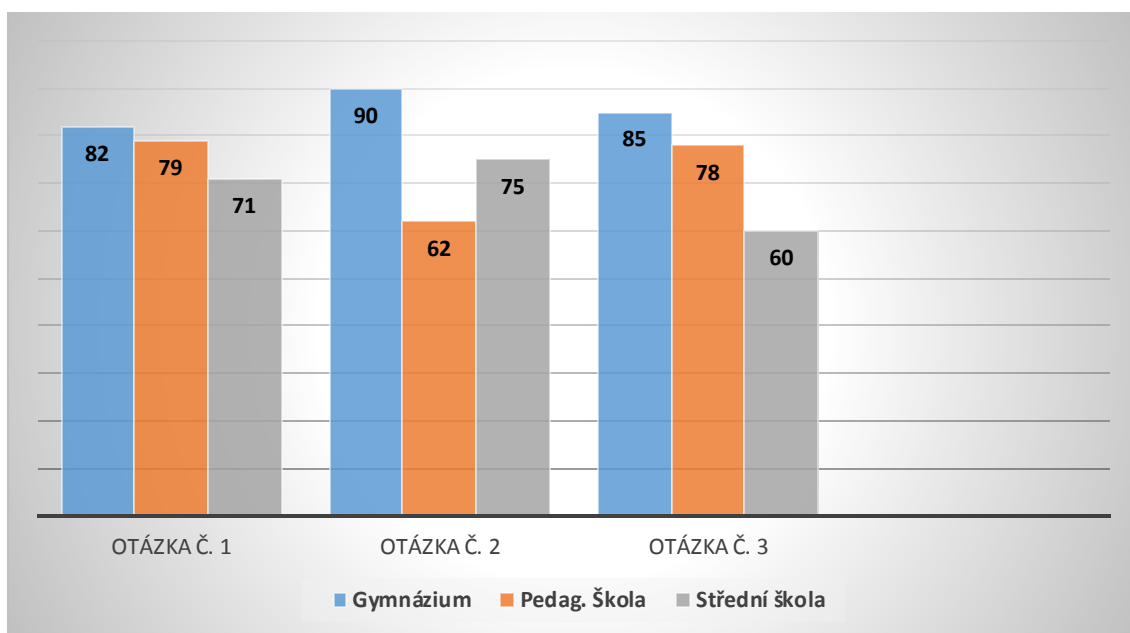
3/ Epochu masové komunikace datujeme od poloviny

- a/ 17. století
- b/ 18. století
- c/ 19. století
- d/ 20. století

Tabulka č.1 Procentická úspěšnost odpovědí

	Gymnázium	Pedag. škola	Střední škola
Otázka č. 1	82	79	71
Otázka č. 2	90	62	75
Otázka č. 3	85	78	60

Graf č. 1 Procentická úspěšnost odpovědí

Úspěšnost odpovědí v tomto okruhu byla výborná. Všechny otázky byly zodpovězeny v pásmu úspěšnosti 80-100 %. Otázky byly koncipovány jako ryze teoretické s cílem zjistit obecnou znalost studentů v oblasti masové komunikace. Nejlepšího hodnocení dosáhli studenti Gymnázia s úspěšností 86 %, druzí byli studenti Pedagogické školy s úspěšností 73 % a studenti Střední školy měli úspěšnost 69%.

B/ Otázky zaměřené na žurnalistiku

4/ Žurnalistika, která má za cíl publikovat materiály zvyšující odbyt tiskovin na trhu, se jmenuje

- a/ zdrojová žurnalistika
- b/ komerční žurnalistika
- c/ zábavní žurnalistika
- d/ pátrací žurnalistika

5/ Technika a nástroje, pomocí kterých instituce nebo firma buduje a udržuje vztahy se svým okolím a s veřejností, nahlíží její postoje a snaží se je ovlivňovat, se nazývá

- a/ mediální komunikace
- b/ public relations
- c/ social relations
- d/ firemní zpravodajství

6/ Bulvární zpravodajství

- a/ je věcné, přesné, úplné, spolehlivé a citově nezabarvené
- b/ je důležité pro základní orientaci člověka ve společnosti
- c/ předkládá informace, které předcházejí serióznímu zpravodajství
- d/ je nepřesné, není věcné, zmiňuje nedůležité věci a pracuje většinou s neověřenými informacemi a domněnkami

7/ Uved'te správnost tohoto tvrzení : publicistika navazuje na zpravodajství
ANO / NE

8/ Uved'te správnost tohoto tvrzení : zpravodajské sdělení je základem žurnalistiky
ANO / NE

9/ Uved'te správnost tohoto tvrzení : žurnalistická sdělení dělíme na naučná, umělecká, nová a novinářská
ANO / NE

10/ Uved'te správnost tohoto tvrzení : obsah zprávy je vybírán zcela náhodně
ANO / NE

11/ Uved'te správnost tohoto tvrzení : délka zpráv se v poslední době zkracuje
ANO / NE

12/ Uved'te správnost tohoto tvrzení : struktura mluvených zpráv má tzv. měkký začátek
ANO / NE

13/ Uved'te správnost tohoto tvrzení : manipulativní publicistika produkuje pravdivá sdělení
ANO / NE

14/ Uved'te správnost tohoto tvrzení : glosa je krátký postřeh, zamyšlení autora
ANO / NE

15/ Uved'te správnost tohoto tvrzení : komentář nemůže být kritický
ANO / NE

16/ Uved'te správnost tohoto tvrzení : polemika vyjadřuje názor na již dříve publikovaný článek
ANO / NE

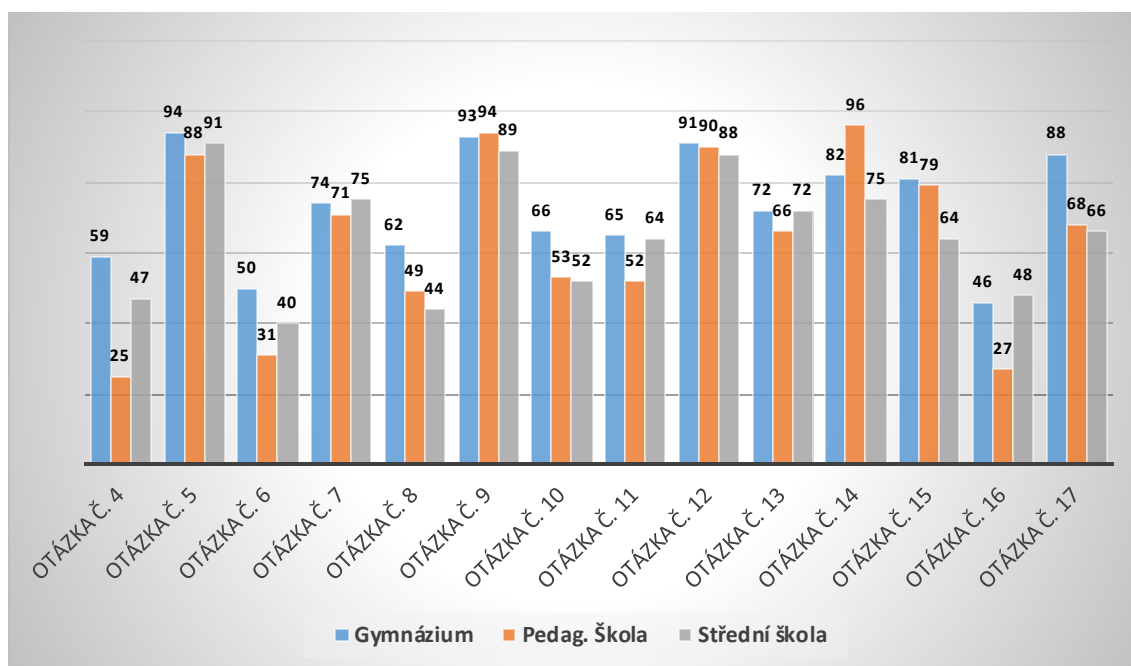
17/ Veřejnoprávní stanice podřizují obsah svého vysílání:

- a/ povinností daným jejich posláním a veřejně deklarovanými hodnotami
- b/ povinností vyplývajícím ze smluvního vztahu mezi mediální organizací a inzerenty
- c/ svému publiku
- d/ potřebám minoritních skupin obyvatelstva

Tabulka č. 2 Procentická úspěšnost odpovědí

	Gymnázium	Pedag. škola	Střední škola
Otázka č. 4	59	25	47
Otázka č. 5	94	88	91
Otázka č. 6	50	31	40
Otázka č. 7	74	71	75
Otázka č. 8	62	49	44
Otázka č. 9	93	94	89
Otázka č. 10	66	53	52
Otázka č. 11	65	52	64
Otázka č. 12	91	90	88
Otázka č. 13	72	66	72
Otázka č. 14	82	96	75
Otázka č. 15	81	79	64
Otázka č. 16	46	27	48
Otázka č. 17	88	68	66

Graf č. 2 Procentická úspěšnost odpovědí

Úspěšnost odpovědí v tomto okruhu patřila v průměru k velmi dobré. Všechny otázky byly zodpovězeny v pásmu úspěšnosti 40-100 %, tedy ve velkém rozsahu. Otázky byly koncipovány jako teoretické a zaměřené na rozbor zpráv. Cílem bylo zjistit obecnou znalost studentů v oblasti žurnalistiky. Velké rozdíly byly zjištěny u otázek, na které bylo možné odpovědět pouze ano či ne. Důvodem může být, že studenti nejsou v této oblasti

vzdělávání komplexně. Nejlepšího hodnocení dosáhli studenti Gymnázia s průměrnou úspěšností 73 %, druzí byli studenti Střední školy s úspěšností 65 % a studenti Pedagogické školy měli úspěšnost 64 %.

C/ Otázky zaměřené na média a jejich fungování

18/ Která z charakteristik reklamy je nepravdivá:

- a/ reklama je jediným prostředkem komerční prezentace
- b/ reklamní sdělení se šíří pomocí reklamních prostředků a médií
- c/ reklama je viditelnou formou marketingové komunikace
- d/ reklama dokáže oslovit široký okruh veřejnosti

19/ Jak byste definovali klamavou reklamu:

20/ Média jsou často označována za hlídacího psa demokracie, což znamená:

- a/ média publikují informace z oblasti kynologie
- b/ média mají možnost kontrolovat politickou moc
- c/ média se spolupodílí na tvorbě demokratických zákonů
- d/ média publikují dokumenty, které se týkají vzniku demokracie v ČR

21/ Budoucnost médií ovlivňují a budou ovlivňovat různé trendy. Které mezi ně nepatří?

- a/ diverzifikace nabídky v podobě digitalizace a dalších technických průlomů
- b/ rostoucí vliv elektronických médií na úkor médií tištěných
- c/ globalizace mediálního trhu
- d/ rostoucí vliv tištěných médií

22/ Média, jako jsou například blogy, chaty a další, označujeme jako:

- a/ elektronická média
- b/ sociální sítě
- c/ multimédia
- d/ stará média

23/ Víte, kdo zprovoznil první webový server na světě?

- a/ Bill Gates
- b/ Steve Jobs
- c/ Zimothy Berners - Lee
- d/ Ray Tomlinson

24/ Interaktivní média znamenají pro příjemce sdělení:

- a/ možnost přijímat sdělení, kdykoliv chtějí
- b/ možnost zpětné vazby a vlivu na obsah mediálního sdělení
- c/ možnost získávat různá sdělení zdarma
- d/ možnost pasívně přijímat obsah bez možnosti jeho ovlivnění

25/ Přřad'te ke každému typu komunikace správný prostředek / médium/:

a/ internetové telefonování

ICQ

b/ sdílení fotografií

Blog

c/ elektronický podpis

Facebook

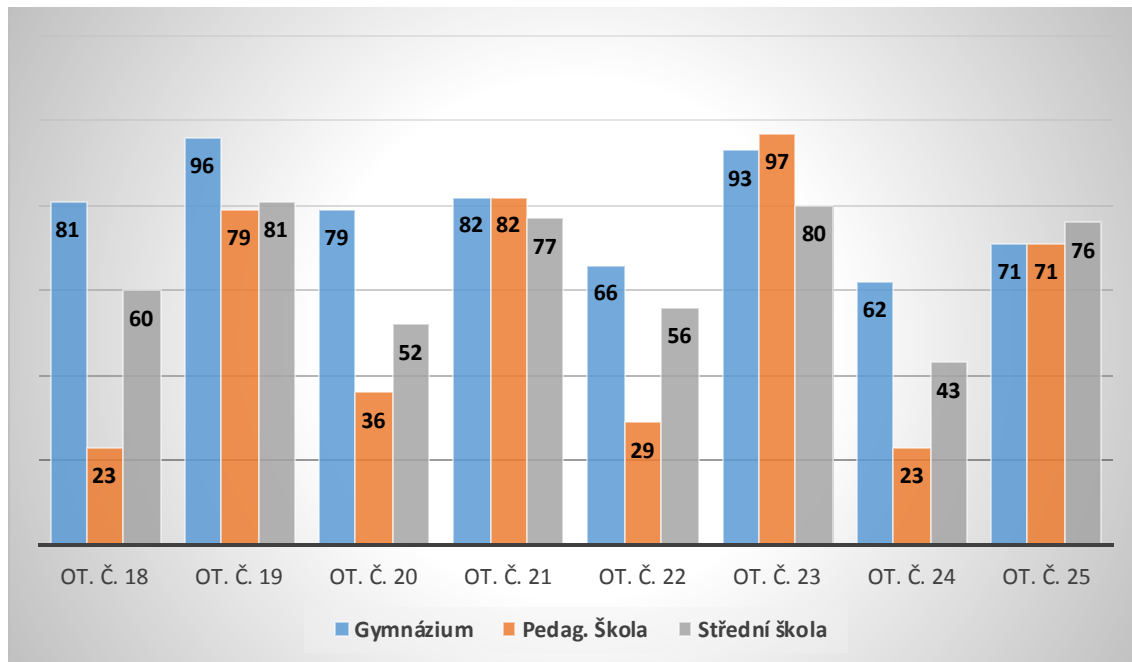
d/ publikování vlastních textů, fotografií

Skype

Tabulka č. 3 Procentická úspěšnost odpovědí

	Gymnázium	Pedag. škola	Střední škola
Otázka č. 18	81	23	60
Otázka č. 19	96	79	81
Otázka č. 20	79	36	52
Otázka č. 21	82	82	77
Otázka č. 22	66	29	56
Otázka č. 23	93	97	80
Otázka č. 24	62	23	43
Otázka č. 25	71	71	76

Graf č. 3 Procentická úspěšnost odpovědí

Úspěšnost odpovědí v tomto okruhu patřila v průměru k středně dobré až velmi dobré. Všechny otázky byly zodpovězeny v pásmu úspěšnosti 60-100 %. Otázky byly koncipovány jako teoretické a zaměřené na rozbor novinářských zpráv. Cílem bylo zjistit obecnou znalost studentů v oblasti fungování médií. Výsledky je možné hodnotit jako vyrovnané. Nejlepšího hodnocení dosáhli v testu studenti Gymnázia s průměrnou úspěšností 79 %, druzí byli studenti Střední školy s úspěšností 66 % a studenti Pedagogické školy měli úspěšnost 55 %.

D/ Otázky zaměřené na bezpečnost na internetu

26/ Mezi hlavní nebezpečí sociálních sítí patří:

- a/ možnost zneužití v rámci propagandy
- b/ možnost vzniku závislosti
- c/ nebezpečí v podobě volného a nechráněného šíření osobních informací
- d/ identifikování uživatele v systému pomocí formálního jména

27/ Poplašné zprávy a fámy, které kolují světem internetu, označujeme jako:

- a/ spam
- b/ nickname
- c/ hoax
- d/ e – mail

28/ Mezi základy bezpečnosti na internetu nepatří:

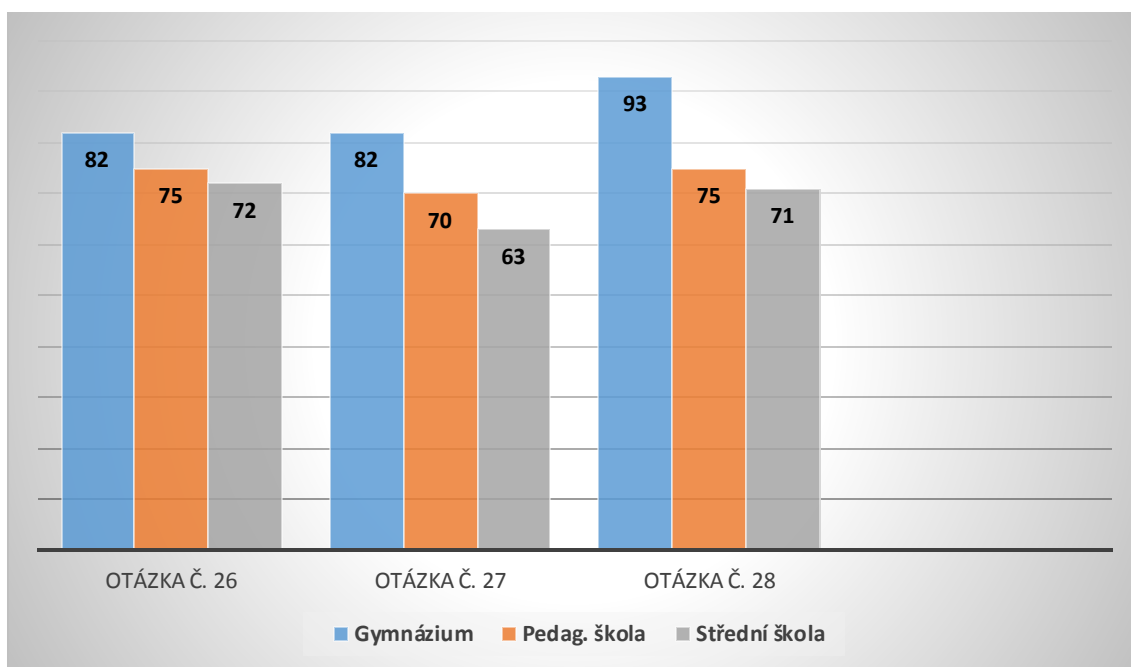
- a/ používání antivirových programů
- b/ otevírání příloh e - mailů od neznámého uživatele
- c/ používání bezpečných hesel
- d/ udržování aktuálního systému Windows

Tabulka č. 4 Procentická úspěšnost odpovědí

	Gymnázium	Pedag. škola	Střední škola
Otázka č. 26	82	75	72
Otázka č. 27	82	70	63
Otázka č. 28	93	75	71

Úspěšnost odpovědí v tomto okruhu patřila v průměru k výborné. Všechny otázky byly zodpovězeny v pásmu úspěšnosti 80-100 %. Otázky byly koncipovány jako teoretické a zaměřené na bezpečnost na internetu. Cílem bylo zjistit znalosti studentů v oblasti bezpečnosti na sociálních sítích. Nejlepšího hodnocení dosáhli studenti Gymnázia s průměrnou úspěšností 86 %, druzí byli studenti Pedagogické školy s úspěšností 73 %. Studenti Střední školy měli úspěšnost 69 %.

Graf č. 4 Procentická úspěšnost odpovědí

E/ Otázky zaměřené na cenzuru a svobodu slova

29/ Typ cenzury, kdy si novinář omezuje, co bude publikovat, se nazývá

- a/ autokorekce
- b/ autoprojekce
- c/ autocenzura
- d/ autotextura

30/ Mezi tzv. negativní stereotypy můžeme zařadit následující dva výroky:

- a/ všichni politici a úředníci berou úplatky
- b/ všichni muži umí opravit auto
- c/ všichni s tetováním jsou zločinci a výtržníci
- d/ Češi jsou národem zručných kutilů

31/ Kterou zemi světa byste nezařadili mezi demokratické z hlediska zneužívání médií k propagandistickým účelům:

- a/ Německo
- b/ Korejská lidově demokratická republika
- c/ Kanada
- d/ Španělsko

32/ Lobby v přeneseném smyslu znamená:

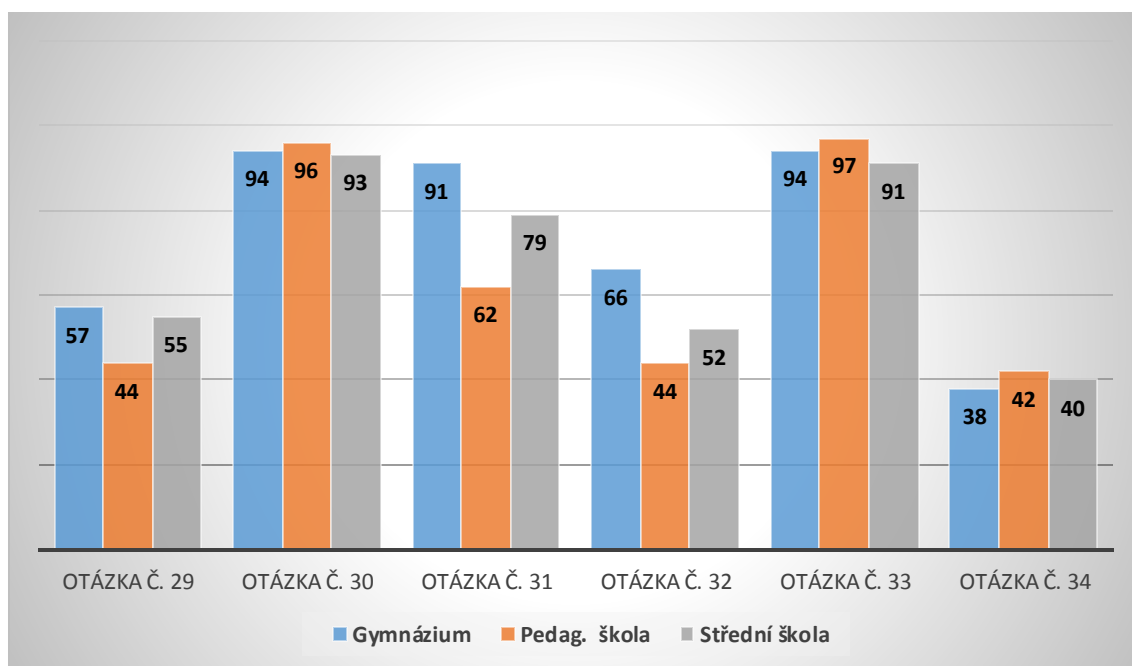
- a/ korupční skupina
- b/ zájmová skupina
- c/ jachtařský klub
- d/ záliba nebo koníček

33/ Právo na svobodu slova v ČR zajišťuje

- a/ zákon o rozhlasovém vysílání
- b/ zákon o regulaci reklamy
- c/ listina základních práv a svobod
- d/ rada pro rozhlasové a televizní vysílání

34/ Co podle Vás znamená cenzura:**Tabulka č. 5 Procentická úspěšnost odpovědí**

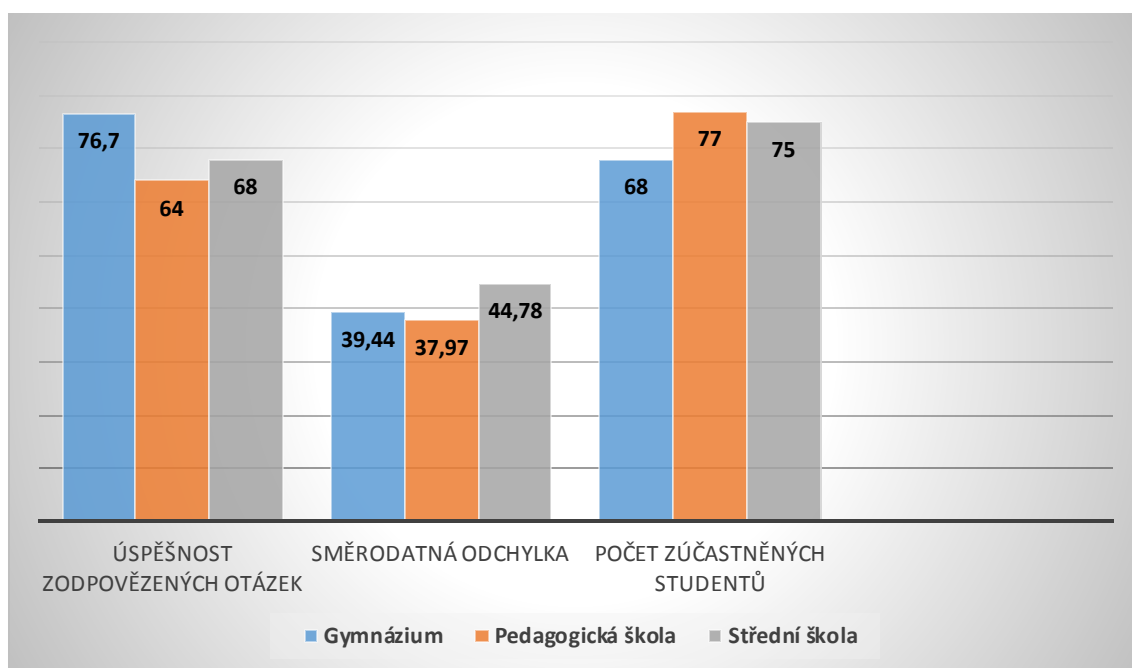
	Gymnázium	Pedag. škola	Střední škola
Otázka č. 29	57	44	55
Otázka č. 30	94	96	93
Otázka č. 31	91	62	79
Otázka č. 32	66	44	52
Otázka č. 33	94	97	91
Otázka č. 34	38	42	40

Graf č. 5 Procentická úspěšnost odpovědí

Úspěšnost odpovědí v tomto okruhu patřila v průměru k velmi dobré. Všechny otázky byly zodpovězeny v pásmu úspěšnosti 20-100 %, tedy ve velmi velkém rozsahu. Otázky byly koncipovány jako teoretické a zaměřené na cenzuru a svobodu slova. Nejmenší úspěšnost byla zjištěna u schopnosti studentů definovat pojem cenzura. Nejlepšího hodnocení dosáhli studenti Gymnázia s průměrnou úspěšností 73 %, druzí byli studenti Střední školy s úspěšností 68 % a studenti Pedagogické školy měli úspěšnost 64%.

Na základě výsledků a souhrnného vyhodnocení testu dosáhli studenti Gymnázia úspěšnosti 76,7 % správně zodpovězených otázek. Studenti Střední školy se umístili druzí s 66,5 % správně zodpovězených otázek a studenti Pedagogické školy dosáhli úspěšnosti 64,1 % správně zodpovězených otázek.

Graf č. 6 Celková procentická úspěšnost odpovědí, hodnot směrodatné odchyly a počtu zúčastněných studentů

5.2 Statistické výstupy testu

Hodnota obtížnosti testu přímo vyplývala z dat zjištěných v rámci výpočtů Kuderova - Richardsonova testu. Z celkového počtu nesprávně zodpovězených otázek byl stanoven jejich průměr na jednu otázku a dosazen do vzorce. Nejobtížnějším byl test na Pedagogické škole s hodnotou $Q = 35,87$. U Střední školy byla tato hodnota stanovena na $Q = 33,88$ a u Gymnázia na $Q = 23,3$. Ve všech těchto případech se jednalo o střední stupeň obtížnosti v rozsahu $Q = 20-80$, tedy bez extrémních hodnot. Při jejich výskytu by bylo nutné test obsahovou skladbu testu přehodnotit jako extrémně náročnou či extrémně snadnou.

Další sledovanou veličinou byl aritmetický průměr, který udával průměrnou hodnotu dosažených bodů z maximálního počtu 34. Nejvyššího aritmetického průměru dosáhli studenti Gymnázia - 26,07 s úspěšností 76,7 %, dále studenti Střední školy - 22,60 s úspěšností 66,5 % a nejnižší hodnoty dosáhli v testu studenti Pedagogické školy - 21,81 s úspěšností 64,1 %. Protože použití mediánu nebylo v tomto případě vhodné, byl pro hodnocení úspěšnosti průkaznou veličinou aritmetický průměr.

Koeficient reliability byl určen shodně pro Gymnázium a Střední školu, a to v hodnotě $r = 0,68$, u Pedagogické školy tento koeficient dosáhl hodnoty $r = 0,6$. Všechny tyto tři výsledky stanovují test jako spolehlivý a hodnověrný.

Lze shrnout, že nejlepších znalostí s nejvyšším dosaženým počtem bodů dosáhli studenti Gymnázia. Druhý nejlepší výsledek dosáhli studenti Střední školy a třetími byli studenti Pedagogické školy. V zásadě těmto výsledkům odpovídá rovněž koeficient reliability.

Statistické výstupy výsledků středních škol

Gymnázium

Gymnázium, výpočet směrodatné odchylky

$$X = \text{aritmetický průměr} = 1773/68 = \mathbf{26,074}$$

$$S^2 = 1042,6/68 - 1 = 15,561$$

$$S = \text{směrodatná odchylka} = \mathbf{3,944}$$

Gymnázium, výpočet koeficientu reliability

$$p = n_s / n$$

$$r = \text{koeficient reliability} = (34/34 - 1) \cdot (1 - 5,296/3,944^2) = \mathbf{0,68}$$

$$Q = \text{hodnota obtížnosti} = 100 \cdot (n_n / n) = \mathbf{23,3 \%}$$

$$n_n = \text{počet studentů s nesprávnou odpovědí} = 539/34 = 15,85$$

$$n = \text{celkový počet studentů}$$

Pedagogická škola

Pedagogická škola, výpočet směrodatné odchylky

$$X = \text{aritmetický průměr} = 1679/77 = \mathbf{21,805}$$

$$S^2 = 1096,076/77 - 1 = 14,422$$

$$S = \text{směrodatná odchylka} = \mathbf{3,797}$$

Pedagogická škola, výpočet koeficientu reliability

$$p = n_s / n$$

$$r = \text{koeficient reliability} = (34/34 - 1) \cdot (1 - 5,990/3,797^2) = \mathbf{0,60}$$

$$Q = \text{hodnota obtížnosti} = 100 \cdot (n_n / n) = \mathbf{35,87}$$

$$n_n = \text{počet studentů s nesprávnou odpovědí} = 939 / 34 = 27,62$$

$$n = \text{celkový počet studentů}$$

Střední škola

Střední škola, výpočet směrodatné odchylky

$$X = \text{aritmetický průměr} = 1484/75 = \mathbf{22,6}$$

$$S^2 = 1484/75 - 1 = 20,054$$

$$S = \text{směrodatná odchylka} = \mathbf{4,478}$$

Střední škola, výpočet koeficientu reliability

$$p = n_s / n$$

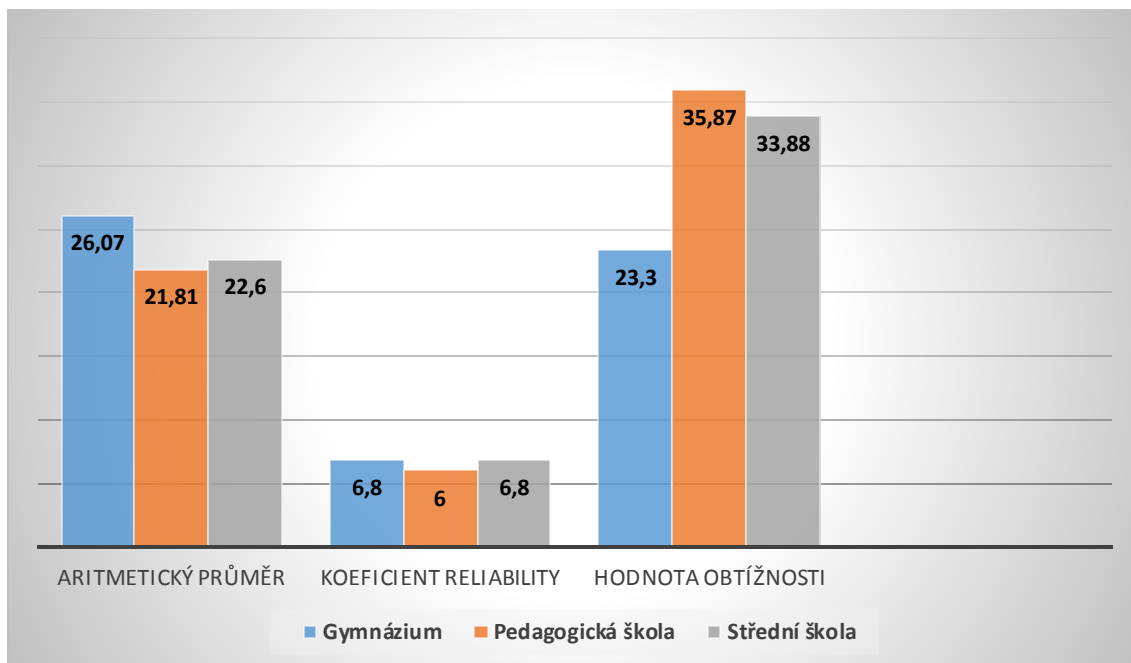
$$r = \text{koeficient reliability} = (34/34-1) \cdot (1 - 6,777/4,478^2) = \mathbf{0,68}$$

$$Q = \text{hodnota obtížnosti} = 100 \cdot (n_n / n) = \mathbf{33,88}$$

$$n_n = \text{počet studentů s nesprávnou odpovědí} = 864 / 34 = 25,41$$

$$n = \text{celkový počet studentů}$$

Graf č. 7 Statistické výstupy výsledků

5.3 Výsledky dotazníku

Dotazník byl vyhodnocen na každé škole u pěti vybraných pedagogů, byl tedy vypracován všemi, kterým byl zadán. Především bylo zjištěno, že se na všech středních školách mediální výchova vyučuje jako průřezové téma začleněné do několika vybraných předmětů, nebo do předmětů všech. Současně se nikde o mediální výchově v nejbližší době neuvažuje jako o předmětu samostatném.

5.3.1 Výstupy dotazníku - Pedagogická škola

Podle pedagogů Pedagogické školy má mediální výchova zásadní význam pro orientaci mladých lidí ve společnosti. Důraz by měl být v jejím rámci kladen především na zvýrazňování rizik, která média do života studentů přinášejí. S dalším pronikáním nových technologií do mediálního prostoru bude význam kvalitní mediální výchovy rozhodně stoupat a stále důležitější úlohu ve společnosti bude mít mediální gramotnost.

Výuka mediální výchovy je podle názoru pedagogů úroveň dostačující, avšak problémem je integrující charakter výuky. Neexistuje provázanost výstupů výuky mezi

jednotlivými pedagogy a každý z nich v podstatě vytváří svou vlastní koncepci v rámci vlastního předmětu. Tento stav všichni vyučující využívají pro vlastní dotváření náplně výuky. V důsledku se nemůže dostatečně uplatňovat význam zpětné vazby a společných hodnocení. Předmět by měl mít samostatný status v rámci výuky, ovšem bez dalšího nárůstu vyučovacích hodin.

Literaturu, která se věnuje problematice mediální výchovy, vyučující průběžně sledují a používají při výuce. Podklady a pomůcky, kterými škola disponuje, jsou považovány za dostačující. Pedagogové jsou rovněž přesvědčeni, že informovanost studentů přes veškeré úsilí v posledních letech stagnuje a neprochází dalším vývojem. Studenti mají nebývale vysoké znalosti o tom, jak fungují mediální uživatelské prostředky, vysoká je jejich znalost softwarového vybavení těchto prostředků a dokážou se v mediálním prostředí velice dobře pohybovat. Problémem zůstává nedostatečné vědomí negativních důsledků, které mediální svět může přinášet. Jmenovitě zneužívání osobních dat, dostupnost nevhodných internetových stránek, studentské zadlužování či vytváření závislostí na mediálním prostoru. Nikdo z oslovených pedagogů nebyl schopen v tomto ohledu kvalifikovaně ohodnotit znalosti dětí, přicházející na střední školu ze školy základní.

5.3.2 Výstupy dotazníku - Gymnázium

Podle pedagogů Gymnázia má mediální výchova ve výuce zásadní význam, důraz by měl být kladen především na uplatňování vlastního názoru studentů při hodnocení informací podle jejich důležitosti. Zahlcení studentů informačním balastem považují za hlavní problém v dané oblasti. Úroveň mediální výuky je na škole velmi dobrá, pouze koncepčně by si zasloužila větší pozornost. Tato není ucelená tak, aby spojovala hlavní témata mediální výchovy v jeden celek s možností vytváření kvalifikovaných výstupů. Status mediální výchovy jako samostatného předmětu by pedagogové uvítali, avšak pouze jako prostředek vedoucí k větší přehlednosti výuky.

Literatuře, pojednávající o mediální výchově, se vyučující věnují průběžně, tedy aktivně s ní pracují. Škola má k dispozici dostatek odborné literatury k výuce a jde především o jejich správnou volbu při výuce vzhledem k danému tématu. Úroveň mediální výchovy je na škole založena především na aktivním osobním přístupu pedagogů a na skutečném zájmu studentů. Za zásadní pro aktivní přístup studentů vyučující považují atraktivnost probíraných témat a jejich aktuálnost. Mediální výchově není třeba udělovat

status samostatného předmětu. Realizaci tohoto záměru však vnímají jako problematickou především z organizačních důvodů.

Oslovení zmiňují povrchnost v přístupu studentů k médiím, kdy jsou studenti především uživateli moderních technologií a mediálního prostoru bez výraznější snahy proniknout do hloubi problému. Významný posun ve zkvalitňování znalostí studentů nezaznamenali. Význam mediální výchovy bude v budoucnu stoupat a bude také docházet k jejím specializacím. Nikdo z oslovených nebyl schopen odpovědně ohodnotit, s jakou úrovní znalostí v oblasti mediální výchovy přicházejí na gymnázium děti ze základních škol.

5.3.3 Výstupy dotazníku - Střední škola

Podle pedagogů Střední školy má mediální výchova vzrůstající společenský význam, který bude narůstat. Důraz by měl být kladen především na soustavnost či názornost výuky. Úroveň výuky je na škole podle pedagogů dostačující co do rozsahu, ale problémem je integrující charakter výuky, který neřeší předmět do hloubky a přisuzuje mu tak okrajový charakter. Status mediální výchovy jako samostatného předmětu by uvítali, ovšem s mnoha výhradami organizačního charakteru. Zdůrazňují důležitost ucelené výuky mediální výchovy do budoucna. Se zvyšující se dostupností mediálních aplikací podle nich bude úměrně vzrůstat také stupeň ohrožení studentů.

Literaturu, která se věnuje problematice mediální výchovy, sledují vyučující se zájmem. Připouští však velké rozdíly v jejich kvalitě a vhodnosti využití. Literatura je pro ně rovněž základem k vlastnímu přínosu do vyučování.

Pedagogové jsou přesvědčeni, že úroveň znalostí studentů dosáhla již určité úrovně a dál se příliš nerozvíjí. Několik studentů má nadstandartní znalosti problematiky, nelze však takto hodnotit obecně. Zájem studentů o předmět stojí na jejich postavení především uživatelů mediálních aplikací. V tomto faktu vidí oslovení prostor pro další vývoj předmětu na bázi praktických zaměstnání. Znalostmi mediální výchovy u dětí přicházejících ze základních škol do prvních ročníků se na škole nezabývají.

5.4 Výstupy z ŠVP

5.4.1 Výstup z ŠVP- Gymnázium

ŠVP Gymnázia Boskovice vychází z RVP-Gymnázia. Při realizaci výuky předmětu mediální výchova je vyučována jako průřezové téma v určených předmětech pro vyšší stupeň osmiletého gymnázia. Tabulace učebního plánu obsahuje výčet všech povinných předmětů s jejich časovými dotacemi v jednotlivých ročnících. Mediální výchova je vyučována v pěti okruzích, ve kterých se jednotlivé předměty prolínají.⁶¹

Názvy tematických okruhů

- Média a mediální produkce
- Mediální produkty a jejich významy
- Uživatelé
- Účinky mediální produkce a vliv médií
- Role médií v moderních dějinách

Vyučovací předměty a jejich průměrná týdenní časová dotace od 1. až 4. ročníku

Český jazyk - 4, Anglický jazyk - 4, Francouzský / Německý jazyk - 4,
Informační a výpočetní technika - 2, Geografie - 2, Základy společenských věd - 2,
Výtvarná / Hudební výchova - 2.⁶²

5.4.2 Výstup z ŠVP- Pedagogická škola

ŠVP Pedagogické školy vychází z RVP, podle nichž je výuka mediální výchovy realizována v rámci tří oborů:

- Předškolní a mimoškolní pedagogika, oborové číslo 75-31-M/01
- Pedagogické lyceum, oborové číslo 78-42-M/03
- Sociální činnost, oborové číslo 75-41-M/01

⁶¹ Gymnázium Boskovice [online], [cit. 2015-05-01].

⁶² Tamtéž [online], [cit. 2015-05-01].

V rámci těchto oborů je mediální výchova integrována do všech vyučovacích předmětů, a to pod souhrnným názvem Informační a komunikační technologie.⁶³

Vyučovací předměty a jejich průměrná týdenní časová dotace od 1. až 4. ročníku

Hlavními předměty, ve kterých je mediální výchova zahrnuta, jsou:

Český jazyk - 3, Anglický jazyk - 3, Německý jazyk - 1, Základy společenských věd - 2, Zeměpis - 2, Informatika - 1, Výtvarná výchova - 3, Hudební výchova - 1, Pedagogika - 2.⁶⁴

5.4.3 Výstup z ŠVP- Střední škola

ŠVP Střední školy vychází z RVP, podle nichž je výuka mediální výchovy realizována v rámci šesti oborů:

- Informační technologie, oborové číslo 18-20-M/01
- Obchodní akademie, oborové číslo 63-41-M/02
- Informatika v ekonomii, oborové číslo 63-41-M/01
- Oděvní design a marketing, oborové číslo 31-43-L/01
- Pátým oborem je Veterinární prevence, oborové číslo 43-41-M/01
- Hotelnictví, oborové číslo 65-42-M/01

V rámci těchto oborů je mediální výchova integrována do všech vyučovacích předmětů.

Některé obory mají nízký počet žáků a z tohoto důvodu jsou studenti v některých předmětech spojováni.⁶⁵

Vyučovací předměty a jejich průměrná týdenní časová dotace od 1. až 4. ročníku

Hlavními předměty, ve kterých je mediální výchova zahrnuta, jsou:

Český jazyk - 3, Anglický jazyk - 3, Občanská nauka - 1, Ekonomika - 1, Grafika a multimédia - 2, Úvod do výpočetní techniky - 1, Programování - 2, Aplikační software- 2, Operační systémy - 2.⁶⁶

⁶³ Střední pedagogická škola Boskovice [online], [cit. 2015-05-01].

⁶⁴ Tamtéž [online], [cit. 2015-05-01].

⁶⁵ Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotnická a Střední škola Boskovice [online], [cit. 2015-05-01].

⁶⁶ Tamtéž [online], [cit. 2015-05-01].

5.5 Ověření hypotézy

Na základě výsledků testu, dotazníku a studia ŠVP jednotlivých škol bylo možné rozhodnout, zda lze připustit či nepřipustit formulovanou hypotézu. Závěrečné rozhodnutí o připuštění hypotézy bylo podkladem pro zpracování závěru a také pro vyhodnocení splnění hlavních cílů této práce.

Věcná hypotéza

Mezi úrovní mediální gramotnosti studentů Gymnázia v Boskovicích, kde je mediální výchova vyučována pouze v několika určených předmětech a úrovní mediální gramotnosti studentů ostatních středních škol v Boskovicích, kde je mediální výchova integrována do všech vyučovacích předmětů, je významný rozdíl ve prospěch studentů gymnázia.

Studenti gymnázia dosáhli v rámci hodnocení testu úspěšnosti 76,7 % správně zodpovězených otázek. Studenti Střední školy byli druhí s 66,5 % správně zodpovězených otázek a studenti pedagogické školy měli úspěšnost 64,1 %. Patrný je rozdíl mezi výsledky gymnazistů a studenty ostatních středních škol. Studenti Gymnázia s 76,7 % průměrnou úspěšností dosáhli o 10,2 % lepšího výsledku oproti studentům Střední školy a o 12,6 % lepšího výsledku, než jakého dosáhli studenti Pedagogické školy.

Důvod uvedených rozdílů může spočívat ve formě výuky mediální výchovy. Mediální výchova na Gymnáziu je vyučována jako průřezové téma pouze v několika určených předmětech. Mediální výchova na Střední škole a na Pedagogické škole je rovněž vyučována jako průřezové téma, integrována je však do všech vyučovacích předmětů. Soustředění pozornosti do vybraných předmětů a přímé začlenění cíle výuky do jejích osnov vede podle zjištěných výsledků k výrazně lepším znalostem studentů. Důležitá je také časová dotace předmětů, ve kterých se mediální výchova vyučuje a dále rozdíly v odborném zaměření jednotlivých středních škol.

Na základě zjištěných výsledků je možné připustit hypotézu: **Mezi úrovní mediální gramotnosti studentů Gymnázia v Boskovicích, kde je mediální výchova vyučována pouze v několika určených předmětech a úrovní mediální gramotnosti studentů ostatních středních škol v Boskovicích, kde je mediální výchova integrována do všech vyučovacích předmětů, je významný rozdíl ve prospěch studentů gymnázia.**

Ke stanoveným otázkám

Jsou mezi středními školami v Boskovicích rozdíly v úrovni mediální gramotnosti studentů?

Rozdíl v úrovni znalostí byl zjištěn mezi studenty Gymnázia s nejlepšími dosaženými výsledky a studenty ostatních sledovaných středních škol. Forma průřezového tématu v několika určených předmětech se v tomto ohledu ukázala jako úspěšnější. V této formě výuky jsou přímo dané cíle a kompetence, jakých mají studenti dosáhnout a tyto vyplývají z ŠVP-G. V integrované formě výuky do všech předmětů na středních odborných školách takto nastavený systém není uplatňován a chybí zde potřebná vzájemná návaznost jednotlivých předmětů.

Jsou rozdíly v podmínkách pro výuku mediální výchovy mezi středními školami v Boskovicích?

Důležitým faktorem je časová dotace předmětů. Studenti Gymnázia mají v průměru o jednu hodinu vyšší týdenní časovou dotaci pro hlavní předměty, ve kterých se vyučuje mediální výchova. Především to platí pro předměty Českého a dále Anglického jazyka, v případě Gymnázia a Pedagogické školy ještě pro výuku Německého/ Francouzského jazyka. Dalším ovlivňujícím faktorem je různé odborné zaměření středních škol. Zatímco skladba předmětů Gymnázia a Pedagogické školy je obdobná, Střední škola mediální výchovu integruje do řady předmětů, které jsou zaměřeny technicky a věnují se především praktickému využití softwaru. Zaměření Střední školy je tedy v oblasti mediální výchovy soustředěno na programování a operační systémy, byť je v nich výuka mediální výchovy obsažena. Je také třeba uvést, že v rámci šetření byla na Gymnáziu zjištěna největší péče věnovaná výuce mediální výchovy, důsledná práce se studijními materiály a snaha pedagogů o pronikání do hloubky problémů.

Dosahují znalosti studentů vybraných středních škol v Boskovicích vysoké úrovně?

Znalosti studentů středních škol z Boskovic dosahují velmi dobrých výsledků. Průměrná úspěšnost zodpovězených otázek v testu se pohybovala ve všech případech v rozmezí 60-80 %. Nejlepšího výsledku dosáhli studenti Gymnázia. Nejlépe byly studenty prokázány znalosti v otázkách, které bylo možné spojit s praktickým využitím v mediálním prostoru a v otázkách, které byly zaměřeny na obecnou problematiku médií.

Rozumí studenti středních škol v Boskovicích obsahu mediálních sdělení?

Studenti rozumí obsahů mediálních sdělení velmi dobře. Úspěšnost odpovědí v tomto okruhu patřila v průměru k velmi dobré. Všechny otázky byly zodpovězeny v pásmu úspěšnosti 60-100 %. Přesto bylo možné pozorovat v odpovědích rozdíly. Bylo patrné, že témata tohoto okruhu jsou studentům nejbližší a setkávají se s nimi při běžné komunikaci.

Je mezi zjištěnými výsledky úrovně znalostí studentů statisticky významný rozdíl?

Kromě hodnot aritmetického průměru, který určuje procentickou úspěšnost testu, nebyl mezi zjištěnými výsledky úrovně znalostí studentů statisticky významný rozdíl. Rozdíly v koeficientu úspěšnosti Q odpovídají procentické úspěšnosti studentů ve výsledcích testu.

Chápu studenti středních škol v Boskovicích význam svobody slova a cenzury?

Oblast svobody slova a cenzury byla v rámci testu hodnocena jako oblast, ve které byly obsaženy otázky s největším procentickým rozsahem správných odpovědí v pásmu úspěšnosti 20-100 %, tedy ve velmi velkém rozsahu. Lze konstatovat, že studenti středních škol v Boskovicích význam svobody slova a cenzury chápu. S výhradou, že rozumí obsahu sdělení, nedokáží však tyto pojmy definovat.

Byl by pro výuku mediální výchovy vhodnější její status samostatného předmětu?

Status samostatného předmětu pro výuku mediální výchovy je obecně vhodnější, než výuka průřezovými tématy. Výhody tohoto modelu však nepřevyšují obtíže, které by se zavedením samostatného předmětu byly spojené. Ve prospěch mediální výchovy jako samostatného předmětu se vyjádřili zástupci všech tří sledovaných středních škol. Došlo by tak k výuce mediální výchovy s jasnou koncepcí a metodickou oporou. Docházelo by rovněž k prohlubování zpětných vazeb mezi pedagogy a títo by nebyli nuceni vytvářet koncepce vlastní, jakkoliv přínosné.

Přes tato tvrzení existují k jednoznačnému potvrzení hypotézy některé výhrady. Pokud by se mediální výchova vyučovala jako samostatný předmět, musely by být podle výsledků průzkumu řešeny některé související problémy. Pedagogy bylo především poukazováno na současný stav, ve kterém mají studenti již takto velké množství předmětů

a vzhledem k harmonogramu výuky by se mediální výchova pravděpodobně vyučovala na úkor předmětu jiného.

K řešení je zde rovněž otázka, zda budou mít střední školy do budoucna dostatek pedagogů s aprobačními tituly tento nový předmět vyučovat. Uvedené výhrady jsou v zásadě organizačního charakteru, avšak jejich řešení je pro případný status mediální výchovy jako samostatného předmětu na středních školách zásadní. V současné době rovněž vzhledem k výše uvedené argumentaci žádná z uvedených škol o tomto kroku neuvažuje.

Dochází na středních školách v Boskovicích ke zkvalitňování mediální výchovy?

Úroveň výuky mediální výchovy na středních školách v Boskovicích je na dobré úrovni a odpovídá zadání ŠVP. Výhrady k integrujícímu způsobu výuky v případě Pedagogické a Střední školy vyplývají ze snahy pedagogů o větší přehlednost jeho výstupů a zpětných vazeb. Další zkvalitňování výuky je odvislé od osobního vkladu pedagogů do předmětu. Je možné shrnout, že pedagogové přijali výuku mediální výchovy za svou a její smysl je každodenně naplňován. Současně je ponechán dostatek prostoru pro všechny vyučující, aby náplň mediální výchovy dotvářeli podle svých představ.

Mají střední školy pro výuku mediální výchovy dostatek kvalitní literatury?

Střední školy mají k výuce dostatek kvalitní literatury a materiálů. Důležitá je však jejich správná volba vzhledem k zaměření výuky. V posledních letech je patrný nárůst počtu titulů kvalitní odborné literatury českých autorů a tato začíná vhodně doplňovat literaturu zahraniční. Vyučující využívají pro výuku jednak literaturu poskytovanou školami, jednak publikace na základě vlastního výběru.

Jaká je podpora výuky mediální výchovy na středních školách v Boskovicích?

Nejvíce zájmu o předmět bylo zaznamenáno na Gymnáziu, kde je mediální výchova brána jako skutečná součást integrity studenta. Gymnázium rovněž organizuje zapojování studentů do aktivit jiných škol, jako byla například účast studentů 3. a 4. ročníků na Multimediálním dni na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v listopadu roku 2014.⁶⁷ Nejvíce zde byla znáta snaha pedagogů o osobní přínos.

Na Pedagogické škole se v rámci výzkumu silně projevoval přístup, který vyplývá z vlastního zaměření školy. Tento je veden směrem ke koncepčnosti a správné metodice

⁶⁷ *Multimediální den na Fakultě sociálních studií MU.* [online], [cit. 2015-23-02].

výuky mediální výchovy. Rovněž je zde nejvíce prosazována myšlenka mediální výchovy jako samostatného předmětu. Z důvodu podpory studia zejména humanitních předmětů se v letech 2008-2009 škola mj. zapojila do projektu Bezdrátová škola, který také vyřešil problém s počtem multimediálních učeben⁶⁸. Specifická situace je na Střední škole, kde jsou obory přímo věnované informatice, a to především po stránce technické. Škola vzdělává a podporuje mj. technickým vybavením učeben budoucí odborníky v oblasti hardwaru, základních a aplikačních programů, počítačových sítí, programování a vývoje počítačových aplikací.⁶⁹

⁶⁸ *Projekty - Střední pedagogická škola Boskovice Komenského 5* .[online], [cit. 2015-23-02].

⁶⁹ *Informační technologie. Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotní a střední škola*. [online], [cit. 2015-23-02].

6 Závěr empirické části a diskuze

Pro srovnání dalších materiálů z oblasti problematiky mediální výchovy s touto prací byly vybrány dvě diplomové práce starších kolegů. Cílem bylo porovnat vzájemně výsledky a zjistit, zda podobně zaměřené práce docházejí k podobným výsledkům. Prvním kritériem pro výběr prací byla obdobně zpracovaná metodika výzkumu, umožňující získání dat pro následné zpracování statistickými metodami. Dalším kritériem bylo shodné zaměření prací na oblast působení médií na dospívající mládež.

Jako první byla zvolena diplomová práce Jaroslava Morávka *Prostředky masové komunikace a mládež*. Prostřednictvím dotazníku v rámci svého výzkumu oslovil studenty tří škol 4. ročníků vybraných soukromých středních škol v Jihlavě. Otázky byly zaměřeny na konkrétní zkušenosti studentů s užíváním mediálních prostředků. Autor se především snažil zmapovat, jak studenti tráví volný čas a jak významnou roli v něm hrají právě média.

Autor měl podobný cíl práce, avšak odlišnou metodu. Závěr obsahuje shrnutí, že působení médií se odehrává ve všech rovinách lidské společnosti. Funkce médií se podle autora mění v závislosti na typu uspořádání společnosti, kulturním kontextu, dále v závislosti na sociálních, politických a ekonomických podmínkách.⁷⁰

Práce Jaroslava Morávka je oproti naší práci zaměřena více prakticky a zabývá se především volným časem mládeže. Docházíme však k shodnému poznání, že mladí lidé nejsou plně schopni rozpoznat povahu mediálních informací a orientovat se v jejich významech. Nezastupitelná je proto výuka mediální výchovy a vliv okolí na mladého člověka. Shodujeme se rovněž v tom, že vzrůstá ohrožení mladých lidí internetem. Využívání internetu zabírá dospívajícím stále více volného času a mění jejich životní styl. Tyto hrozby mají podobu sklouzávání k povrchnosti vidění světa či podobu ovlivňování cílových skupin, z nichž skupina dospívající mládeže je nejzranitelnější. Máme rovněž stejný názor na možná řešení daného stavu, spočívající především v přebírání odpovědnosti jednotlivců a institucí za stav současné společnosti.

Druhou prací, zvolenou v rámci diskuze, byla diplomová práce Anny Šafářové *K úrovni mediální výchovy v současné škole*. Podrobně se ve své práci věnuje vývoji mediální výchovy ve světě i u nás a dobře takto naši práci doplňuje. Hlavní zaměření práce

⁷⁰ Srov. MORÁVEK, J., *Prostředky masové komunikace a mládež*. Diplomová práce. 2009, s. 56 – 63.

však především spočívá ve vazbách mediální výchovy k Rámcovému vzdělávacímu programu, Školnímu vzdělávacímu programu a jeho ustanovením. Autorka se kromě mediální výchovy na základních školách věnuje konkrétním gymnáziím a středním odborným školám. Jako metodu výzkumu použila analýzu formou dotazníku založeném na otevřených a polootevřených otázkách. Přes odlišné zaměření práce dochází autorka k podobným závěrům v obdobných podmínkách výuky mediální výchovy. Žádná z analyzovaných škol rovněž nevyužila možnosti samostatného předmětu mediální výchovy a všude byly zjištěny pouze dílčí úspěchy nad rámec osnov předmětu.⁷¹

Na základě provedeného šetření lze konstatovat, že mezi úrovní mediální gramotnosti studentů Gymnázia v Boskovicích, kde je mediální výchova vyučována pouze v několika určených předmětech a úrovní mediální gramotnosti studentů ostatních středních škol v Boskovicích, kde je mediální výchova integrována do všech vyučovacích předmětů, je významný rozdíl. Forma výuky v určených předmětech se ve spojení s vyšší časovou dotací hlavních předmětů ukázala při zjišťování znalostí studentů jako efektivnější. V této formě výuky je přímo stanoveno, jakého cíle je ve výuce třeba dosáhnout. V integrované formě výuky do všech vyučovacích předmětů na středních odborných školách takto nastavený systém není uplatňován a chybí zde potřebná vzájemná návaznost jednotlivých předmětů.

Šetření dále prokázalo, že znalosti studentů středních škol z Boskovic dosahují velmi dobrých výsledků. Průměrná úspěšnost zodpovězených otázek v testu se pohybovala ve všech případech v rozmezí 60-80 %. Nejlépe studenti rozuměli otázkám, které bylo možné spojit s praktickým využitím v mediálním prostoru. Pro hodnocení bylo také důležité posoudit různé odborné zaměření středních škol. Zatímco skladba předmětů Gymnázia a Pedagogické školy je obdobná, Střední škola mediální výchovu integruje do řady předmětů, ve kterých je mediální prostor nahlížen technickým způsobem. Mediální výchově je obecně na středních školách v Boskovicích věnována vzrůstající pozornost. Školy podle svého odborného zaměření organizují mimoškolní aktivity spojené s mediální výchovou a účastní se projektů na její podporu.

⁷¹ Srov. Šafařová, A. *K úrovni mediální výchovy v současné škole. Diplomová práce.* 2012, s. 34 -53.

7 ZÁVĚR

Média významným způsobem ovlivňují životy lidí a jejich pohled na společnost. Aby byli především mladí lidé schopni orientace v mediálním prostředí, musí se jim dostat v této oblasti kvalitního vzdělání pod odborným vedením. Je proto důležité, aby se k hlavním předmětům vyučovaným na základních a středních školách plnohodnotným způsobem začlenila také mediální výchova, směřující k vyšší mediální gramotnosti.

V žádném jiném odvětví lidské činnosti nejsme svědky tak rychlého vývoje, jako je tomu v oblasti informačních technologií. Kromě schopnosti orientace v mediálním prostoru bude proto nabývat na významu nutnost upozorňovat mladé lidi na nebezpečí spojená s pohybem v tomto prostředí, zejména na internetu a jeho sociálních sítích. Charakteristika vlivů médií na mladého člověka v teoretické části práce dokládá tato hlavní rizika. Současně upozorňuje na nízkou odolnost mladých lidí těmto nebezpečím čelit bez odborného vedení a kritického odstupu. Schopnost pedagogů pružně reagovat na všechny přicházející změny a zařazovat zjištěné poznatky do výuky proto bude do budoucna hlavní podmínka úspěšnosti mediální výchovy.

Tato práce ukázala, že mediální výchova bude do budoucna vyžadovat vzhledem k rozšiřování mediálního prostoru sevřenější koncepci a zvýšenou míru pozornosti. Status samostatného předmětu pro výuku mediální výchovy se ukazuje vhodnější, než výuka průřezovým způsobem, avšak tento závěr nemusí platit obecně. Hlavním zárukou kvalitní výuky mediální výchovy vždy bude osobní vklad pedagogů, jejich aktivní a kreativní přístup k předmětu. Současně také skutečný zájem a iniciativa studentů při řešení teoretických i praktických úloh. Mělo by proto zůstat na rozhodnutí jednotlivých škol, kterou metodu výuky si zvolí na základě vyhodnocení všech hlavních faktorů, které se však mohou u jednotlivých středních škol značně lišit.

Lze shrnout, že mediální výchova je jedním z nových předmětů, které mladým lidem pomáhají při orientaci ve stále složitějším světě informací a tím také při orientaci v současné společnosti. Přitom míra vlivu médií na společnost je podmíněna vlastnictvím informací, dále možnostmi je šířit, třídít a uchovávat. Schopnost rozumět médiím a hodnotit informace je proto základním vybavením aktivního občana, který se chce podílet na chodu demokratické společnosti. Výběrem médií a informací tak občan spoluovlivňuje kvalitu celospolečenské diskuze a tím také úroveň demokracie.

Seznam grafů

Graf č. 1	Statistické výstupy výsledků.....	38
Graf č. 2	Statistické výstupy výsledků.....	40
Graf č. 3	Statistické výstupy výsledků.....	42
Graf č. 4	Statistické výstupy výsledků.....	44
Graf č. 5	Statistické výstupy výsledků.....	45
Graf č. 6	Celková procentická úspěšnost odpovědí, hodnot směrodatné odchylky a počtu zúčastněných studentů.....	46
Graf č. 7	Statistické výstupy výsledků.....	49

Seznam tabulek

Tabulka č. 1	Procentická úspěšnost odpovědí.....	37
Tabulka č. 2	Procentická úspěšnost odpovědí.....	40
Tabulka č. 3	Procentická úspěšnost odpovědí.....	42
Tabulka č. 4	Procentická úspěšnost odpovědí.....	43
Tabulka č. 5	Procentická úspěšnost odpovědí.....	45

Seznam použité literatury

BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií. Od počátku do současnosti*. Grada Publishing, a.s., Praha 2011. 439 s. ISBN 978-80-247-3028-8.

ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Portál, Praha 2007. 655 s. ISBN 978-80-7367-273-7.

HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech*. Triton, Praha 2012. 223.s. ISBN 978-80-7387-545-9.

HORSKÁ, Bohuslava, LÁSKOVÁ, Andrea, PTÁČEK, Ladislav. *Internet jako cesta pomoci*. Sociologické nakladatelství, Praha 2010. 200 s. ISBN 978-80-7419-034-6.

HÜTHER, Jürgen, SCHORB, Bernd. *Medienpädagogik. V Grundbegriffe Medienpädagogik*. München: Kopaed, 2005.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Grada Publishing a.s., Praha 2007. 271 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

JIRÁK, Jan, KOPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Portál, Praha 2009. 208 s. ISBN 80-7178-697-7.

JIRÁK, Jan, KOPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. Portál, Praha 2003. 416 s. ISBN 80-7367-466-3.

KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií*. Portál, Praha 2010. 312 s. ISBN 978-80-7367-698-8.

KRAUS, Blahoslav, POLÁČKOVÁ, Věra. *Člověk – prostředí – výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. Paido - edice pedagogické literatury, Brno 2001. 199 s. ISBN 80-7315004-2.

KREJČÍ, Veronika. *Kyberšikana. Kybernetická šikana*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-254-7791-5.

LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2. aktualizované vyd. Grada Publishing, a.s., Praha 2006. 368 s. ISBN 978-80-247-1284-0.

MÍČIENKA, Marek, JIRÁK, Jan. *Základy mediální výchovy*. Portál, s.r.o., Praha 2007. 293 s. ISBN 978-80-7367-315-4.

MOJDL, Edgar a kol. *Digitální věk a smysl výchovy*. Masarykova univerzita v Brně, Brno 2004. 157 s. ISBN 80-210-3315-0.

MORÁVEK, Jaroslav. *Prostředky masové komunikace a mládež. Diplomová práce*. Univerzita Palackého, Olomouc 2009. 70 s.

MUSIL, Josef. *Úvod do sociální a masové komunikace*. Vysoká škola J. A. Komenského, Praha 2004. 46 s.

POSPÍŠIL, Jan, ZÁVODNÁ, Lucie Sára. *Mediální výchova. Cvičebnice*. Computer Media s.r.o., Kralice 2010. 88 s. ISBN 978-80-7402-055-1.

POSPÍŠIL, Jan, ZÁVODNÁ, Lucie Sára. *Media4u Magazine. Média v životě studentů*. Rada pro výzkum a vývoj v ČR, 2010. 86 s. ISBN 1214-9187.

PŘIBÁŇ, Martin, KRUTÁKOVÁ Eva. *Média, komunikace a společnost. Mediální výchova. 1. část*. 2012,

RUß – MOHL Stephan, BAKIČOVÁ Hana. *Žurnalistika*. Grada Publishing, Praha 2005. 318 s. ISBN 80-247-0158-8.

SAK Petr a kol. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Portál, Praha 2007.s. 296 s. ISBN 978-80-7367-230-0.

SAK, Petr, SAKOVÁ, Karolína. *Mládež na křižovatce*. Svoboda Servis, Praha 2004. 240 s. ISBN 80-86320-33-2.

SVOBODOVÁ, Kateřina. *Skleníkové děti*. Lidové noviny, příloha Relax. 2014, s. 1,2.

ŠAFÁŘOVÁ, Anna. *K úrovni mediální výchovy v současné škole. Diplomová práce*. Univerzita Palackého, Olomouc 2012. 65 s.

ŠPAČEK,J., *E-kolonizace lidstva*. Lidové noviny, příloha Orientace. 2013. s. 20,21.

URBAN, Lukáš, DUBSKÝ, Josef, a MURDZA, Karol. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Grada Publishing, a.s., Praha 2011. 230 s. ISBN 978-80-247-3563-4.

Seznam internetových zdrojů

Gymnázium Boskovice [online], [cit. 2015-05-01].

Dostupné z : <http://www.gymbos.cz/dokumenty/SVP-VG-GB.pdf>

Informační technologie. Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotní a střední škola. [online], [cit. 2015-23-02].

Dostupné z : <http://www.vassboskovice.cz/text/cs/informacni-technologie.aspx>

Mediální a informační podpora mediální výchovy [online], [cit. 2015-05-01].

Dostupné z: <http://www.mediasetbox.cz/cs>

Multimediální den na Fakultě sociálních studií MU. [online], [cit. 2015-23-02].

Dostupné z :

<http://www.gymbos.cz/multimediaalni-de-na-fakulte-socialnich-studii-mu/boskovice>

Národní ústav pro vzdělávání [online], [cit. 2015-03-28].

Dostupné z :

<http://www.nuv.cz/cinnosti/kurikulum-vseobecne-aodborne-vzdelavani-a-evaluace/ramcove-vzdelavaci-programy>

Projekty - Střední pedagogická škola Boskovice Komenského 5 .[online], [cit. 2015-23-02]. Dostupné z : <http://www.spgs-bce.cz/clanky/189-projekty>

Rámcové vzdělávací programy. Národní ústav pro vzdělávání [online], [cit. 2015-04-09].

Dostupné z :

http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf

Rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání. [online], [cit. 2015-04-09].

Dostupné z :

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcove-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia [online], [cit. 2015-03-01].

Dostupné z :

<http://www.nuv.cz/cinnosti/kurikulum-vseobecne-a-odborne-vzdelavani-a-evaluace/ramcove-vzdelavaci-programy?lang=1>

Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání [online], [cit. 2015-03-21].

Dostupné z: <http://zpd.nuov.cz/uvod2.htm>

Rámcový vzdělávací program pro odborné vzdělávání [online], [cit. 2015-03-01].

Dostupné z :

<http://www.zpd.nuov.cz/RVP/MLRVP%205341M01%20Zdravotnicky%20asistent.pdf>

Střední pedagogická škola Boskovice [online], [cit. 2015-05-01].

Dostupné z :

<http://www.spgs-bce.cz/clanky/2-nabizene-obory-sk-rok-2015-2016/288-ctyrlete-studium-denni-informacekoborum-ucebniplany>

Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotnická a Střední škola Boskovice [online], [cit. 2015-05-01].

Dostupné z : <http://www.vassboskvice.cz/text/csvyuka.aspx>

Přílohy

Příloha č. I Dotazník pro pedagogy

- 1/ Jakou úlohu má podle Vás mít mediální výchova na středních školách?**
- 2/ Jak hodnotíte úroveň této výuky na škole, kde působíte?**
- 3/ Sledujete pravidelně literaturu týkající se mediální výchovy?**
- 4/ Jak potřebná je podle Vás výuka mediální výchovy?**
- 5/ Dochází v informovanosti studentů o daném tématu v posledních letech k podstatnému vývoji?**
- 6/ Jak jsou podle Vás připraveny po stránce mediální výchovy děti přicházející ze základních škol?**
- 7/ Zařazujete aktivně do svých předmětů prvky zabývající se touto problematikou?**
- 8/ Bude potřeba kvalitní výuky mediální výchovy v budoucnu stoupat?**
- 9/ Přinesl by některé výhody statut mediální výchovy jako samostatného předmětu?**
- 10/ Jak hodnotíte dostupnost kvalitní literatury k tomuto tématu?**

Příloha č. II Test pro studenty středních škol

1/Abychom mohli hovořit o procesu komunikace, musí být splněna jedna z následujících podmínek:

- a/ zajímavost komunikace
- b/ záměrnost komunikace**
- c/ nezáměrnost komunikace
- d/ dostatečná rychlost komunikace

2/Periodicita v masové komunikaci znamená:

- a/ informace se k příjemci dostává zcela náhodně
- b/ informace se k příjemci dostává v určitých intervalech**
- c/ informace bude přístupná širokému publiku
- d/ informace se k příjemci dostanou prostřednictvím médií

3/Žurnalistika, která má za cíl publikovat materiály zvyšující odbyt tiskovin na trhu, se jmenuje

- a/ zdrojová žurnalistika
- b/ komerční žurnalistika**
- c/ zábavní žurnalistika
- d/ pátrací žurnalistika

4/Technika a nástroje, pomocí kterých instituce nebo firma buduje a udržuje vztahy se svým okolím a s veřejností, nahlíží její postoje a snaží se je ovlivňovat, se nazývá:

- a/ mediální komunikace
- b/ public relations**
- c/ social relations
- d/ firemní zpravodajství

5/Bulvární zpravodajství:

- a/ je věcné, přesné, úplné, spolehlivé a citově nezabarvené
- b/ je důležité pro základní orientaci člověka ve společnosti
- c/ předkládá informace, které předcházejí serióznímu zpravodajství
- d/ je nepřesné, není věcné, zmiňuje nedůležité věci a pracuje většinou s neověřenými informacemi a domněnkami**

6/ Uved'te správnost tohoto tvrzení : publicistika navazuje na zpravodajství
ANO / NE

7/ Uved'te správnost tohoto tvrzení : zpravodajské sdělení je základem žurnalistiky
ANO / NE

8/ Uved'te správnost tohoto tvrzení : žurnalistická sdělení dělíme na naučná, umělecká, nová a novinářská
ANO / NE

- 9/ Uved'te správnost tohoto tvrzení :** obsah zprávy je vybírán zcela náhodně
ANO / NE
- 10/ Uved'te správnost tohoto tvrzení :** délka zpráv se v poslední době zkracuje
ANO / NE
- 11/ Uved'te správnost tohoto tvrzení :** struktura mluvených zpráv má tzv. měkký začátek
ANO / NE
- 12/ Uved'te správnost tohoto tvrzení :** manipulativní publicistika produkuje pravdivá sdělení
ANO / NE
- 13/ Uved'te správnost tohoto tvrzení :** glosa je krátký postřeh, zamyšlení autora
ANO / NE
- 14/ Uved'te správnost tohoto tvrzení :** komentář nemůže být kritický
ANO / NE
- 15/ Uved'te správnost tohoto tvrzení :** polemika vyjadřuje názor na již dříve publikovaný článek
ANO / NE
- 16/ Veřejnoprávní stanice podřizují obsah svého vysílání:**
a/ povinností daným jejich posláním a veřejně deklarovanými hodnotami
b/ povinností vyplývajícím ze smluvního vztahu mezi mediální organizací a inzerenty
c/ svému publiku
d/ potřebám minoritních skupin obyvatelstva
- 17/ Která z charakteristik reklamy je nepravdivá:**
a/ reklama je jediným prostředkem komerční prezentace
b/ reklamní sdělení se šíří pomocí reklamních prostředků a médií
c/ reklama je viditelnou formou marketingové komunikace
d/ reklama dokáže oslovit široký okruh veřejnosti
- 18/ Média jsou často označována za hlídacího psa demokracie, což znamená:**
a/ média publikují informace z oblasti kynologie
b/ média mají možnost kontrolovat politickou moc
c/ média se spolupodílí na tvorbě demokratických zákonů
d/ média publikují dokumenty, které se týkají vzniku demokracie v ČR
- 19/ Jak byste definovali klamavou reklamu:**

20/Budoucnost médií ovlivňují a budou ovlivňovat různé trendy. Který mezi ně nepatří?

- a/ diverzifikace nabídky v podobě digitalizace a dalších technických průlomů
- b/ rostoucí vliv elektronických médií na úkor médií tištěných
- c/ globalizace mediálního trhu
- d/ rostoucí vliv tištěných médií**

21/Média, jako jsou například blogy, chaty a další, označujeme jako:

- a/ elektronická média
- b/ sociální sítě**
- c/ multimédia
- d/ stará média

22/Víte, kdo zprovoznil první webový server na světě?

- a/ Bill Gates
- b/ Steve Jobs
- c/ Timothy Berners – Lee**
- d/ Ray Tomlinson

23/Mezi hlavní nebezpečí sociálních sítí patří:

- a/ možnost zneužití v rámci propagandy
- b/ možnost vzniku závislosti
- c/ nebezpečí v podobě volného a nechráněného šíření osobních informací**
- d/ identifikování uživatele v systému pomocí formálního jména

24/Poplašné zprávy a fámy, které kolují světem internetu, označujeme jako:

- a/ spam
- b/ nickname
- c/ hoax**
- d/ e – mail

25/Mezi základy bezpečnosti na internetu nepatří:

- a/ používání antivirových programů
- b/ otevírání příloh e - mailů od neznámého uživatele**
- c/ používání bezpečných hesel
- d/ udržování aktuálního systému Windows

26/Typ cenzury, kdy si novinář omezuje, co bude publikovat, se nazývá:

- a/ autokorekce
- b/ autoprojekce
- c/ autocenzura**
- d/ autotextura

27/Mezi tzv. negativní stereotypy můžeme zařadit následující dva výroky:

a/ všichni politici a úředníci berou úplatky

b/ všichni muži umí opravit auto

c/ všichni s tetováním jsou zločinci a výtržníci

d/ Češi jsou národem zručných kutilů

28/Kterou zemi světa byste nezařadili mezi demokratické z hlediska zneužívání médií k propagandistickým účelům:

a/ Německo

b/ Korejská lidově demokratická republika

c/ Kanada

d/ Španělsko

29/Lobby v přeneseném smyslu znamená:

a/ korupční skupina

b/ zájmová skupina

c/ jachtařský klub

d/ záliba nebo koníček

30/Právo na svobodu slova v ČR zajišťuje:

a/ zákon o rozhlasovém vysílání

b/ zákon o regulaci reklamy

c/ listina základních práv a svobod

d/ rada pro rozhlasové a televizní vysílání

31/Co podle Vás znamená cenzura:

32/Interaktivní média znamenají pro příjemce sdělení:

a/ možnost přijímat sdělení, kdykoliv chtějí

b/ možnost zpětné vazby a vlivu na obsah mediálního sdělení

c/ možnost získávat různá sdělení zdarma

d/ možnost pasívně přijímat obsah bez možnosti jeho ovlivnění

33/Přiřaďte ke každému typu komunikace správný prostředek / médium/:

a/ internetové telefonování

ICQ

b/ sdílení fotografií

Blog

c/ elektronický podpis

Facebook

d/ publikování vlastních textů, fotografií

Skype

e/ chatování

E - mail

34/Epochu masové komunikace datujeme od poloviny:

a/ 17. století

b/ 18. století

c/ 19. století

d/ 20. století

Příloha č. III

Tabulka č.1 - Gymnázium Palackého, výpočet směrodatné odchylky

Počet bodů x_j	Četnost n_j	$n_j \cdot x_j$	$x_j - \bar{x}$	$(x_j - \bar{x})^2$	$n_j (x_j - \bar{x})^2$
0	0	0	-26,074	679,853	0
1	0	0	-25,074	628,705	0
2	0	0	-24,074	579,557	0
3	0	0	-23,074	532,409	0
4	0	0	-22,074	487,261	0
5	0	0	-21,074	444,113	0
6	0	0	-20,074	402,965	0
7	0	0	-19,074	363,817	0
8	0	0	-18,074	326,669	0
9	0	0	-17,074	291,521	0
10	0	0	-16,074	258,373	0
11	0	0	-15,074	227,225	0
12	0	0	-14,074	198,077	0
13	0	0	-13,074	170,929	0
14	0	0	-12,074	145,781	0
15	0	0	-11,074	122,633	0
16	2	32	-10,074	101,485	202,970
17	0	0	-9,074	82,337	0
18	0	0	-8,074	65,189	0
19	0	0	-7,074	50,041	0
20	3	60	-6,074	36,893	110,679
21	5	105	-5,074	25,745	128,725
22	4	88	-4,074	16,597	66,388
23	2	46	-3,074	9,449	18,898
24	4	96	-2,074	4,301	17,204
25	12	300	-1,074	1,153	13,836
26	6	156	-0,074	0,005	0,030
27	5	135	0,926	0,857	4,285
28	3	84	1,926	3,709	11,127
29	6	174	2,926	8,561	51,366
30	7	210	3,926	15,413	107,891
31	3	93	4,926	24,265	72,795
32	4	128	5,926	35,117	140,468
33	2	66	6,926	47,969	95,938
34	0	0	7,926	62,821	0
Celkem	68	1773			1042,600

$$X = \text{aritmetický průměr} = 1773/68 = \mathbf{26,074}$$

$$S^2 = 1042,6/68 - 1 = 15,561$$

$$S = \text{směrodatná odchylka} = \mathbf{3,944}$$

Příloha č. IV

Tabulka č. 2 - Gymnázium Palackého, výpočet koeficientu reliability

Číslo otázky	Počet odpovědí správných	Počet odpovědí nesprávných	p	q	pq
1	56	12	0,82	0,18	0,148
2	61	7	0,90	0,10	0,090
3	58	10	0,85	0,15	0,128
4	40	28	0,59	0,41	0,242
5	64	4	0,94	0,06	0,056
6	34	34	0,50	0,50	0,250
7	50	18	0,74	0,26	0,192
8	42	26	0,62	0,38	0,236
9	63	5	0,93	0,07	0,065
10	45	23	0,66	0,34	0,224
11	44	24	0,65	0,35	0,228
12	62	6	0,91	0,09	0,082
13	49	19	0,72	0,28	0,202
14	56	12	0,82	0,18	0,148
15	55	13	0,81	0,19	0,154
16	31	37	0,46	0,54	0,248
17	60	8	0,88	0,12	0,106
18	55	13	0,81	0,19	0,154
19	65	3	0,96	0,04	0,038
20	54	14	0,79	0,21	0,166
21	56	12	0,82	0,18	0,148
22	45	23	0,66	0,34	0,224
23	63	5	0,93	0,07	0,065
24	42	26	0,62	0,38	0,236
25	48	20	0,71	0,29	0,206
26	56	12	0,82	0,18	0,148
27	56	12	0,82	0,18	0,148
28	63	5	0,93	0,07	0,065
29	39	29	0,57	0,43	0,245
30	64	4	0,94	0,06	0,056
31	62	6	0,91	0,09	0,082
32	45	23	0,66	0,34	0,224
33	64	4	0,94	0,06	0,056
34	26	42	0,38	0,62	0,236
Celkem		539			5,296

$p = n_s / n$ $n =$ celkový počet studentů

$r =$ koeficient reliability $= (34/34-1) \cdot (1 - 5,296/ 3,944^2) = \mathbf{0,68}$

$Q =$ hodnota obtížnosti $= 100 \cdot (n_n / n) = \mathbf{23,3 \%}$

$n_n =$ počet studentů s nesprávnou odpovědí $= 539/34 = 15,85$

Příloha č. V

Tabulka č.3 - Střední pedagogická škola, výpočet směrodatné odchylky

Počet bodů x_j	Četnost n_j	$n_j \cdot x_j$	$x_j - \bar{x}$	$(x_j - \bar{x})^2$	$n_j (x_j - \bar{x})^2$
0	0	0	-21,805	475,462	0
1	0	0	-20,805	432,848	0
2	0	0	-19,805	392,238	0
3	0	0	-18,805	353,628	0
4	0	0	-17,805	317,018	0
5	0	0	-16,805	282,408	0
6	0	0	-15,805	249,798	0
7	0	0	-14,805	198,387	0
8	0	0	-13,805	190,578	0
9	0	0	-12,805	163,968	0
10	0	0	-11,805	139,358	0
11	1	11	-10,805	116,748	116,748
12	1	12	-9,805	96,138	96,138
13	0	0	-8,805	77,528	0
14	0	0	-7,805	60,918	0
15	1	15	-6,805	46,308	46,308
16	3	48	-5,805	33,698	101,094
17	6	102	-4,805	23,088	138,528
18	4	72	-3,805	14,478	57,912
19	7	133	-2,805	7,868	55,076
20	4	80	-1,805	3,258	13,032
21	5	105	-0,805	0,648	3,240
22	7	154	0,195	0,038	0,266
23	9	207	1,195	1,428	12,852
24	8	192	2,195	4,818	38,544
25	8	200	3,195	10,208	81,664
26	7	182	4,195	17,598	123,186
27	4	108	5,195	26,988	107,952
28	0	0	6,195	38,378	0
29	2	58	7,195	51,768	103,536
30	0	0	8,195	67,158	0
31	0	0	9,195	84,548	0
32	0	0	10,195	103,938	0
33	0	0	11,195	125,328	0
34	0	0	12,195	148,718	0
Celkem	77	1679			1096,076

$X = \text{aritmetický průměr} = 1679/77 = \mathbf{21,805}$

$S^2 = 1096,076 / 77 - 1 = 14,422$

$S = \text{směrodatná odchylka} = \mathbf{3,797}$

Příloha č. VI

Tabulka č.4 - Střední pedagogická škola, výpočet koeficientu reliability

Číslo otázky	Počet odpovědí správných	Počet odpovědí nesprávných	p	q	pq
1	61	16	0,79	0,21	0,166
2	48	29	0,62	0,38	0,236
3	60	17	0,78	0,22	0,172
4	19	58	0,25	0,75	0,188
5	68	9	0,88	0,12	0,106
6	24	53	0,31	0,69	0,214
7	55	22	0,71	0,29	0,206
8	38	39	0,49	0,51	0,250
9	72	5	0,94	0,06	0,056
10	41	36	0,53	0,47	0,249
11	40	37	0,52	0,48	0,250
12	69	8	0,90	0,10	0,090
13	51	26	0,66	0,34	0,224
14	74	3	0,96	0,04	0,038
15	61	16	0,79	0,21	0,166
16	21	56	0,27	0,73	0,197
17	52	25	0,68	0,32	0,218
18	36	41	0,23	0,77	0,177
019	61	16	0,79	0,21	0,166
20	28	49	0,36	0,64	0,230
21	63	14	0,82	0,18	0,148
22	22	55	0,29	0,71	0,206
23	75	2	0,97	0,03	0,029
24	18	59	0,23	0,77	0,177
25	55	22	0,71	0,29	0,206
26	58	19	0,75	0,25	0,188
27	54	23	0,70	0,30	0,210
28	58	19	0,75	0,25	0,188
29	34	43	0,44	0,56	0,246
30	74	3	0,96	0,04	0,038
31	48	29	0,62	0,38	0,236
32	34	43	0,44	0,56	0,246
33	75	2	0,97	0,03	0,029
34	32	45	0,42	0,58	0,244
Celkem		939			5,990

$p = n_s / n$ n = celkový počet studentů

r = koeficient reliability = $(34/34-1) \cdot (1 - 5,990/ 3,797^2) = \mathbf{0,60}$

Q = hodnota obtížnosti = 100. $(n_n / n) = \mathbf{35,87}$

n_n = počet studentů s nesprávnou odpovědí = $939 / 34 = 27,62$

Příloha č. VII

Tabulka č. 5 - Střední škola Hybešova, výpočet směrodatné odchylky

Počet bodů x_j	Četnost n_j	$n_j \cdot x_j$	$x_j - \bar{x}$	$(x_j - \bar{x})^2$	$n_j (x_j - \bar{x})^2$
0	0	0	-22,6	510,76	0
1	0	0	-21,6	466,56	0
2	0	0	-20,6	424,36	0
3	0	0	-19,6	384,16	0
4	0	0	-18,6	345,96	0
5	0	0	-17,6	309,76	0
6	0	0	-16,6	275,56	0
7	0	0	-15,6	243,36	0
8	0	0	-14,6	213,16	0
9	0	0	-13,6	184,96	0
10	1	10	-12,6	158,76	158,76
11	1	11	-11,6	134,56	134,56
12	0	0	-10,6	112,36	0
13	1	13	-9,6	92,16	92,16
14	0	0	-8,6	73,96	0
15	1	15	-7,6	57,76	57,76
16	2	32	-6,6	43,56	87,12
17	1	17	-5,6	31,36	31,36
18	1	18	-4,6	21,16	21,16
19	7	133	-3,6	12,96	90,72
20	7	140	-2,6	6,76	47,32
21	8	168	-1,6	2,56	20,48
22	12	264	-0,6	0,36	4,32
23	4	92	0,4	0,16	0,64
24	3	72	1,4	1,96	5,88
25	8	200	2,4	5,76	46,08
26	6	156	3,4	11,56	69,36
27	2	54	4,4	19,36	38,72
28	2	56	5,4	29,16	58,32
29	3	87	6,4	40,96	122,88
30	2	60	7,4	54,76	109,52
31	1	31	8,4	70,56	70,56
32	0	0	9,4	88,36	0
33	2	66	10,4	108,16	216,32
34	0	0	11,4	129,96	0
Celkem	75	1695			1484

\bar{X} = aritmetický průměr = $1484/75 = 22,6$

$S^2 = 1484/75 - 1 = 20,054$

S = směrodatná odchylka = **4,478**

Příloha č. VIII

Tabulka č. 6 - Střední škola Hybešova, výpočet koeficientu reliability

Číslo otázky	Počet odpovědí správných	Počet odpovědí nesprávných	p	q	pq
1	53	22	0,71	0,29	0,206
2	56	19	0,75	0,25	0,186
3	45	30	0,60	0,40	0,240
4	35	40	0,47	0,53	0,249
5	68	7	0,91	0,09	0,082
6	30	45	0,40	0,60	0,240
7	56	19	0,75	0,25	0,186
8	33	42	0,44	0,56	0,246
9	67	8	0,89	0,11	0,098
10	39	36	0,52	0,48	0,250
11	48	27	0,64	0,36	0,230
12	66	9	0,88	0,12	0,106
13	54	21	0,72	0,28	0,202
14	56	19	0,75	0,25	0,186
15	48	27	0,64	0,36	0,230
16	36	39	0,48	0,52	0,250
17	50	25	0,66	0,34	0,244
18	45	30	0,60	0,40	0,240
19	61	14	0,81	0,19	0,154
20	39	36	0,52	0,48	0,250
21	58	17	0,77	0,23	0,177
22	42	33	0,56	0,44	0,246
23	60	15	0,80	0,20	0,160
24	32	43	0,43	0,57	0,245
25	57	18	0,76	0,24	0,182
26	54	21	0,72	0,28	0,202
27	47	28	0,63	0,37	0,233
28	53	22	0,71	0,29	0,206
29	41	34	0,55	0,45	0,248
30	70	5	0,93	0,07	0,065
31	59	16	0,79	0,21	0,166
32	39	36	0,52	0,48	0,250
33	68	7	0,91	0,09	0,082
34	30	45	0,40	0,60	0,240
Celkem		864			6,777

$p = n_s / n$ n = celkový počet studentů

r = koeficient reliability = $(34/34-1) \cdot (1 - 6,777/ 4,478^2) = \mathbf{0,68}$

Q = hodnota obtížnosti = 100. $(n_n / n) = \mathbf{33,88}$

n_n = počet studentů s nesprávnou odpovědí = $864 / 34 = 25,41$

